

Dylanwad COVID-19 ar Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu

Ymchwilio i Ddylanwad Pandemig COVID-19 ar Anghenion Dysgu Proffesiynol
Athrawon Ysgol yng Nghymru, fel rhan o'r Fframwaith Ysgolion fel Sefydliadau sy'n
Dysgu

Ymchwil

Dogfen ymchwil rhif: 082/2025
Dyddiad cyhoeddi: Mawrth 2025

Dylanwad COVID-19 ar Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu

Cynulleidfa

Mae'r adroddiad hwn wedi'i anelu at arweinwyr ysgolion ac athrawon, gwasanaethau gwella ysgolion yng Nghymru, Estyn, addysgwyr athrawon ac academyddion sydd wedi'u lleoli mewn SAUau, cynghorwyr proffesiynol a llunwyr polisïau yn Llywodraeth Cymru sy'n ymwneud â datblygu ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu.

Trosolwg

Mae'r ddogfen hon yn adrodd ar sut mae pandemig COVID-19 wedi dylanwadu ar ddatblygiad ysgolion Cymru fel sefydliadau sy'n dysgu, eu darpariaeth dysgu broffesiynol a sut mae bod yn ysgol fel sefydliad sy'n dysgu wedi helpu ysgolion i allu ymateb i'r heriau a wynebwyd. Daw'r ddogfen i ben drwy rannu gwersi a ddysgwyd gan ysgolion yn ystod y pandemig COVID-19 wrth ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu. Mae'n cefnogi dysgu proffesiynol ac yn helpu i nodi anghenion yr ysgol yn y dyfodol.

Angen gweithredu

Defnyddio ymagweddau dysgu cyfunol ar gyfer dysgu proffesiynol. Defnydd pellach o dechnoleg i hwyluso datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Datblygu rhwydweithiau pwerus o fewn a rhwng haenau wrth ddatblygu system gyfan yn y dyfodol. Mae angen cymorth pellach er mwyn i ysgolion ddatblygu'n sefydliadau sy'n dysgu llewyrchus er mwyn iddo fod yn rhan annatod o'u diwylliant sefydliadol a'u harfer o ddydd i ddydd.

Gwybodaeth bellach

Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at:
Mr Rhys Coetmor Jones
Ysgol Addysg
Prifysgol Bangor
Bangor
Gwynedd
LL57 2PZ
Ffôn: 01248 383008
e-bost: r.c.jones@bangor.ac.uk

@WG_Education

Facebook/EducationWales

**Copiau
ychwanegol**

Gellir cyrchu'r ddogfen hon o wefan Llywodraeth
Cymru yn: [https://hwb.gov.wales/dysgu-
proffesiynol/arwain-dysgu-proffesiynol/ymchwil-ac-
ymholi/y-strategaeth-genedlaethol-ar-gyfer-ymchwil-
ac-ymholiad-addysgol/rhwydwaith-tystiolaeth-
gydweithredol](https://hwb.gov.wales/dysgu-proffesiynol/arwain-dysgu-proffesiynol/ymchwil-ac-ymholi/y-strategaeth-genedlaethol-ar-gyfer-ymchwil-ac-ymholiad-addysgol/rhwydwaith-tystiolaeth-gydweithredol)

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.
This document is also available in English.

© Hawlfraint y Goron 2025 ISBN Digidol 978-1-83715-509-5 WG51953

Tabl o'r cynnwys

1 CRYNODEB GWEITHREDOL	8
1.1 ARGYMHELLION	8
1.1.1 Goblygiadau polisi	8
1.1.2 Goblygiadau ar gyfer ymarfer	9
2. CYFLWYNIAD	10
2.1 CYFLWYNIAD A CHEFNDIR	10
2.2 CWESTIYNAU YMCHWIL	11
2.3 ADOLYGIAD LLENYDDIAETH	11
2.4 CYD-DESTUN CYMRAEG	12
3 DULLIAU	17
3.1 DYLUNIAD YMCHWIL	17
3.2 DISGRIFIAD SAMPL	17
3.3 GWEITHDREFN AROLWG	17
3.4 DATBLYGIAD MESUR AROLWG	18
3.5 DADANSODDIAD YSTADEGOL	19
3.6 DADANSODDIAD O'R CWESTIWN PENAGORED	19
4 CANLYNIADAU	19
4.1 YSGOLION PRIF FFRWD	21
4.1.1 Dylanwad pandemig COVID-19 ar fabwysiadu'r model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu'	21
4.1.2 Dylanwad pandemig COVID-19 ar ddysgu proffesiynol mewn ysgolion	25
4.1.3 Ymatebion penagored ar ddylanwad pandemig COVID-19 ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliad sy'n dysgu a dysgu proffesiynol	31
4.2 YSGOL AAA	35
4.2.1 Astudiaeth achos: Dylanwad y pandemig COVID-19 ar fabwysiadu model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu' mewn un ysgol AAA	35
5 TRAFODAETH	36
5.1 NODAU'R ASTUDIAETH	36
5.2.1 Pa ffactorau a helpodd i ddatblygu ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu yn ystod y pandemig	37
5.2.2 Ffactorau sy'n atal datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu	38
5.2.3 Dylanwad y pandemig ar ddiwylliant a phrosesau dysgu proffesiynol yr Ysgol fel Sefydliadau sy'n Dysgu.	38
5.2.4 Gwerthusiad o'r dulliau dysgu proffesiynol yn yr ysgol.	39
6. CYFEIRIADAU YMCHWIL YN Y DYFODOL	39
7. CYFYNGIADAU	40
8. ARGYMHELLION	40
8.1 GOBLYGIADAU AR GYFER POLISI	40
8.2 GOBLYGIADAU AR GYFER YMARFER	41
ATODIAD.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
A – HOLIADUR AROLWG	41
B – YSGOL AAA	41
CYFEIRIADAU.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

RHESTR O'R BYRFODDAU

AAA	Anghenion Addysgol Arbennig
AALI	Awdurdod Addysg Lleol
ADY	Anghenion Dysgu Ychwanegol
eFSM	Cymwys ar gyfer Prydau Ysgol Am Ddim
DLOQ	Holiadur Dimensiynau Sefydliadau sy'n Dysgu
HMS	Addysg a Hyfforddiant Mewn Swydd
PYPC	Prosiect Ymchwiliad Proffesiynol Cenedlaethol
RTG	Rhwydwaith Tystiolaeth Gydweithredol
SAU	Sefydliad Addysg Uwch
OECD	Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd
SGYYA	Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiadau Addysgol
YGDP	Ymagwedd Genedlaethol at Ddysgu Proffesiynol
YSD	Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu

Rhestr o ffigurau

FFIGUR 1 – GRAFF GWE PRY COP O SGORAU CYFARTALEDD CYMRU AR GYFER POB
DIMENSIWN YSD **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

RHESTR O DABLAU

TABL 1. NODWEDDION YR YSGOLION SY'N CYFRANNU	20
TABL 2. SGORIAU CANRANNOL WEDI'U PWYSOLI AR GYFER YMATEBION AELODAU STAFF I GWESTIWN YR AROLWG, "I BA RADDAAU ROEDD EICH YSGOL WEDI YMGYSYLLTU Â'R MODEL 'YSGOLION FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU' CYN MIS MAWRTH 2020?"	21
TABL 3. SGORIAU CANRANNOL WEDI'U PWYSOLI AR GYFER YMATEBION AELODAU STAFF I GWESTIWN YR AROLWG, "PA DDYLANWAD Y MAE PANDEMIG COVID-19 YN EI GAEL AR DDATBLYGIAD EICH YSGOL FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU?"	22
TABL 4. SGORIAU CANRAN WEDI'U PWYSOLI AR GYFER YMATEBION STAFF YSGOL I GWESTIYNAU'R AROLWG, "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD SAITH DIMENSIWN Y MODEL YSGOLION FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU RHWNG MAWRTH 2020 A GORFFENNAF 2020?" A "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD SAITH DIMENSIWN Y MODEL YSGOLION SY'N SEFYDLIADAU SY'N DYSGU RHWNG MEDI 2021 AC IONAWR 2022?"	22
TABL 5. SGORIAU CANRANNOL WEDI'U PWYSOLI AR GYFER YMATEBION AELOD O STAFF I GWESTIYNAU'R AROLWG, "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD Y PEDAIR THEMA DRAWSGYFEIRIOL YN NATBLYGIAD EICH YSGOL FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU RHWNG MIS MAWRTH 2020 A MIS GORFFENNAF 2020?" A "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD Y PEDAIR THEMA DRAWSGYFEIRIOL YN NATBLYGIAD EICH YSGOL FEL SEFYDLIAD DYSGU, RHWNG MIS MEDI 2021 A MIS IONAWR 2022?"	24
TABL 6. SGORIAU CANRANNOL PWYSOL AR GYFER DYLANWAD PANDEMIG COVID-19 AR Y DULLIAU DYSGU PROFFESIYNOL, YSGOLION FEL DIWYLLIANT DYSGU PROFFESIYNOL Y SEFYDLIAD SY'N DYSGU, AC YMGYSYLLTIAD STAFF Â DYSGU PROFFESIYNOL YN YR YSGOL	26
TABL 7. SGORIAU CANRAN WEDI'U PWYSOLI AR GYFER YMATEBION I GWESTIYNAU'R AROLWG AR AGWEDDAU A HERIAU DYSGU PROFFESIYNOL MEWN YSGOLION	27
TABL 8. SGORIAU CANRAN WEDI'U PWYSOLI AR GYFER YMATEBION AELOD O STAFF I GWESTIWN YR AROLWG, "MAE DULLIAU DYSGU PROFFESIYNOL YN EIN HYSGOL YN CAEL EU GWERTHUSO (H.Y., MAE'R YSGOL YN CASGLU AC YN DEFNYDDIO TYSTIOLAETH O RAN DEILLIANNAU DYSGU DISGYBLION, ADBORTH ATHRAWON A DISGYBLION I BENDERFYNU SUT I WELLA ARFER YN Y DYFODOL , GWERTHUSO EI EFFAITH AC I LYWIO CYNLLUNIO AR GYFER DYSGU PROFFESIYNOL YN Y DYFODOL)"	27
TABL 9. SGORIAU CANRANNOL AR GYFER YMATEBION AELOD O STAFF I GWESTIWN YR AROLWG, "PWY SYDD WEDI DARPARU DYSGU PROFFESIYNOL PARHAUS I'CH YSGOL YN YSTOD PANDEMIG COVID-19?"	28
TABL 10. SGORIAU CANRANNOL AR GYFER YMATEBION AELOD O STAFF I GWESTIWN YR AROLWG, "PA UN O'R DULLIAU DYSGU CANLYNOL SYDD WEDI BOD YN EFFEITHIOL AR GYFER EICH YSGOL YN YSTOD Y PANDEMIG COVID-19?"	28
TABL 11. SGORIAU CANRANNOL PWYSOL AR GYFER YMATEBION AELOD O STAFF I GWESTIWN YR AROLWG, "FEL RHAN O STRATEGAETH EICH YSGOL FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU, A YW'R YSGOL WEDI TREIALU YMAGWEDD(AU) GWAHANOL O DDYSGU PROFFESIYNOL ERS DECHRAU PANDEMIG COVID-19 HYD HEDDIW?"	29
TABL 12. YN CYFLWYNO'R SGORAU CANRANNOL AR GYFER YMATEBION AELODAU STAFF I'R CATEGORIÂU O DDULLIAU DYSGU A DREIALWYD GAN EU HYSGOL A'R SGORAU CYMEDRIG AR GYFER GRADDAU AELODAU STAFF O BA MOR DEBYGOL OEDD EU HYSGOL O BARHAU Â'R DULLIAU DYSGU.	29
TABL 13. NODWEDDION YR AELODAU STAFF A GYMERODD RAN A YMATEBODD	30
TABLE 14. YMATEBION I GWESTIYNAU'R AROLWG AR DDYLANWAD Y PANDEMIG COVID-19 AR DDATBLYGIAD YSGOLION AAA YNG NGHYMRU FEL SEFYDLIADAU SY'N DYSGU... ..	15
TABLE 15. YMATEBION I GWESTIYNAU'R AROLWG, "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD SAITH DIMENSIWN Y MODEL YSGOLION FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU RHWNG MIS MAWRTH 2020 A MIS GORFFENNAF 2020" A "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD SAITH DIMENSIWN Y MODEL YSGOLION FEL SEFYDLIAD SY'N DYSGU RHWNG MIS MEDI 2021 A MIS IONAWR 2022?"	15

TABL 16. YMATEBION I GWESTIYNAU'R AROLWG, "PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD Y PEDAIR THEMA DRAWSGYFEIRIOL YN NATBLYGIAD EICH YSGOL FEL SEFYDLIAD DYSGU RHWNG MIS MAWRTH 2020 A MIS GORFFENNAF 2020?" A " PA MOR DDEFNYDDIOL OEDD Y PEDAIR THEMA DRAWSGYFEIRIOL YN NATBLYGIAD EICH YSGOL FEL SEFYDLIAD DYSGU, RHWNG MIS MEDI 2021 A MIS IONAWR 2022?"	16
TABL 17. YMATEBION I GWESTIYNAU'R AROLWG AR DYLANWAD PANDEMIG COVID-19 AR DYSGU PROFFESIYNOL MEWN YSGOLION AAA	17
TABL 18. YMATEBION I GWESTIYNAU'R AROLWG AR AGWEDDAU A HERIAU DYSGU PROFFESIYNOL MEWN YSGOLION AAA.....	18
TABL 19. YMATEB I GWESTIWN YR AROLWG, "MAE DULLIAU DYSGU PROFFESIYNOL YN EIN HYSYGL YN CAEL EU GWERTHUSO (H.Y., YR YSGOL YN CASGLU AC YN DEFNYDDIO TYSTIOLAETH O RAN CANLYNIADAU DYSGU DISGYBLION, ADBORTH ATHRAWON A DISGYBLION, ER MWYN PENDERFYNU SUT I WELLA ARFERION YN Y DYFODOL, GWERTHUSO EI EFFAITH AC I ROI GWYBODAETH AR GYFER CYNLLUNIO AR GYFER DYSGU PROFFESIYNOL YN Y DYFODOL)"	18

1 Crynodeb gweithredol

- Pwrpas yr ymchwil oedd deall sut mae pandemig COVID-19 wedi dylanwadu ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu (YSD) a dysgu proffesiynol athrawon mewn ysgolion. Bu'r ymchwil hefyd yn archwilio'r hyn a wnaeth ysgolion i liniaru'r heriau sy'n gysylltiedig â phandemig, beth oedd yn effeithiol, gwersi a ddysgwyd o'r cyfnod hwn ac anghenion ysgolion yn y dyfodol o ran eu datblygiad fel sefydliadau sy'n dysgu ac wrth ddarparu dysgu proffesiynol i athrawon.
- Defnyddiodd yr astudiaeth arolwg ar-lein a gynhaliwyd gydag aelodau o staff yr ysgol sy'n gyfrifol am ddatblygu eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu a/neu ddysgu proffesiynol.
- Dangosodd y canlyniadau fod ysgolion sy'n ymgysylltu â'r model YSD yn wydn, yn hyblyg, yn effeithiol wrth ddatrys problemau ac wedi'u harfogi'n well i wynebu heriau a datblygu cysylltiadau cydlynol ar draws holl agweddau cymuned yr ysgol.
- Sefydlodd ysgolion glwstwr dysgu proffesiynol cyn y pandemig COVID-19, a barhaodd i ffynnu a chefnogi datblygiad parhaus yr ysgol yn effeithiol.
- Adroddodd ysgolion fod pob un o saith dimensiwn y model YSD wedi dylanwadu'n gadarnhaol ar eu gallu i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu yn ystod y pandemig.
- Adroddwyd bod pob un o'r pedair thema drawsgyfeiriol (Ymddiriedolaeth, Amser, Meddwl Gyda'n Gilydd a Thechnoleg) yn cyfrannu at ddatblygiad YSD. Y thema drawsgyfeiriol 'Technoleg' a nodwyd amlaf fel un a oedd yn cyfrannu'n gadarnhaol, ac yna 'Ymddiriedolaeth'.
- Nodwyd ffactorau a hwylusodd ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu gan ysgolion fel rhwydweithiau technoleg a dysgu proffesiynol.
- Nodwyd gan ysgolion mai ffactorau a oedd yn atal datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu oedd diffyg rhyngweithio wyneb yn wyneb, amser ac absenoldeb staff.
- Dywedodd llawer o ysgolion fod COVID-19 wedi dylanwadu'n negyddol ar eu datblygiad fel sefydliad sy'n dysgu ac yn ei weld fel rhywbeth ychwanegol i'w harfer dyddiol yn hytrach na ffordd o weithio.
- Dywedodd ysgolion mai nhw eu hunain ac nid eraill h.y. consortia rhanbarthol neu Awdurdod Addysg Lleol (AALI) a drefnodd y rhan fwyaf o'u dysgu proffesiynol yn ystod y pandemig.
- Adroddwyd mai diwrnodau Addysg a Hyfforddiant Mewn Swydd (HMS) a dysgu cyfunol oedd y dulliau dysgu proffesiynol mwyaf effeithiol yn ystod y pandemig.
- Adroddodd y rhan fwyaf o ysgolion nad oedd y pandemig yn effeithio'n negyddol nac yn gadarnhaol ar eu diwylliant dysgu proffesiynol.
- Mae'r rhan fwyaf o'r datblygiadau cadarnhaol yn niwylliant dysgu proffesiynol yr ysgol wedi'u cysylltu â thechnoleg. Fodd bynnag, nododd ysgolion, am y 18 mis nesaf, fod angen *amser* ac adnoddau neilltuedig ychwanegol (wedi'u hariannu) arnynt ar gyfer dysgu proffesiynol, datblygu *technoleg* ymhellach, buddsoddi mewn rhwydweithiau ochrol pwerus (*meddwl gyda'n gilydd*) ac ailosod y fenter YSD ar gyfer holl ysgolion Cymru.

1.1 Argymhellion

1.1.1 Goblygiadau polisi

- Mae angen cymorth pellach er mwyn i ysgolion ddatblygu fel sefydliadau dysgu ffyniannus i greu momentwm a mwy o ffocws ar yr agwedd hon ar ddatblygiad a gwelliant parhaus yr ysgol.
- Datblygu rhwydweithiau dysgu pwerus a chydweithio o fewn a rhwng tair haen system addysg Cymru i gyflawni diwygiadau a mentrau cwricwlwm.
- Ymchwilio ymhellach i rôl y rhanbarthau, arbenigwyr allanol, arbenigwyr, ac ysgolion o ran hwyluso gwaith clwstwr a dysgu proffesiynol.
- Ymchwiliad pellach i ba ymagweddau dysgu proffesiynol sy'n effeithiol.

1.1.2 Goblygiadau ar gyfer ymarfer

- Dylai ysgolion ystyried cynnig cymaint o weithgareddau personol â phosibl er mwyn helpu i feithrin hyder ac ymddiriedaeth o fewn a rhwng ysgolion i hwyluso dysgu proffesiynol a sefydlu rhwydweithiau dysgu proffesiynol.
- Dylai ysgolion ystyried cynyddu cydweithio ag e.e. ysgolion eraill, AALLau, sefydliadau addysg uwch (SAUau), Gwasanaethau Gwella Ysgolion drwy ddefnyddio technoleg, gan y gall hyn arwain at arloesiadau a phosibiliadau newydd ar gyfer partneriaethau gwaith (yn genedlaethol ac yn rhyngwladol).
- Dylai ysgolion ystyried cynyddu'r ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir.
- Awgrymir y dylai ysgolion ddefnyddio dulliau dysgu cyfunol yn eu darpariaeth dysgu broffesiynol.
- Canllawiau i ysgolion ddewis adnoddau dysgu proffesiynol addas i ddiwallu eu hanghenion.

2. Cyflwyniad

2.1 Cyflwyniad a Chefnidir

Arweiniwyd yr astudiaeth hon gan Rhys Coetmor Jones o Brifysgol Bangor gyda chefnogaeth Dr Matt Hutt (Prifysgol De Cymru), Kelly Smith (Prifysgol Wrecsam) a Jeremy Griffiths (Prifysgol Bangor). Cyfrannodd y tîm at y gwaith o gasglu data a dadansoddi'r astudiaeth. Cefnogodd yr Athro Louise Stoll (Coleg Prifysgol Llundain) a Marco Kools (OECD) yr astudiaeth hefyd fel cynghorwyr arbenigol.

Mae addysg yn flaenoriaeth gyhoeddus yng Nghymru, ac mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddarparu addysg gynhwysol o ansawdd uchel i'w holl ddinasyddion (Llywodraeth Cymru, 2017). Mae Cymru wedi dechrau diwygio gwella ysgolion ar raddfa fawr sydd wedi dod yn fwyfwy cynhwysfawr, gan ganolbwyntio ar ddatblygiad parhaus a gweithredu cwrwllwm newydd i Gymru 2022 (OECD, 2018). Mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod datblygu ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu (YSD) yn hanfodol i wireddu'r amcan hwn.

Mae diffiniadau amrywiol o drefniadaeth dysgu sy'n amrywio ond sy'n cynnwys rhai pethau cyffredin. 'Mae gan sefydliad sy'n dysgu'r gallu i hybu dysgu ar lefel yr unigolyn, y tîm a'r sefydliad cyfan. Gall y sefydliad drawsnewid yn barhaus i fodloni ei heriau (Senge, 1990). Mae system addysg Cymru, mewn cydweithrediad â'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD), wedi llunio fframwaith 'Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu' (YSD) ac offeryn mesur yn benodol er mwyn i ysgolion yng Nghymru weithredu diwygiadau amrywiol o fewn y sector (Llywodraeth Cymru), 2017). Mae gan YSD y gallu i newid ac addasu fel mater o drefn i amgylcheddau ac amgylchiadau newydd wrth i'w aelodau, yn unigol a gyda'i gilydd, ddysgu eu ffordd i wireddu eu gweledigaeth (Kools a Stoll, 2017). Mae angen ymdrech ar y cyd i gaffael a datblygu gwybodaeth newydd a gwella gwybodaeth a sgiliau presennol, gan gynnwys athrawon, arweinwyr ysgol a llawer o rai eraill i gyflawni'r amcan hwn (Donaldson, 2015). At ddiben yr astudiaeth hon, rydym yn diffinio YSD fel sefydliad sy'n blaenoriaethu dysgu ar bob lefel i hwyluso a gweithredu newid mewn ymateb i amgylcheddau ac anghenion newidiol eu disgyblion wrth esblygu a gwella.

Mae dwy astudiaeth wedi'u cynhyrchu ar sut mae ysgolion yn datblygu fel sefydliadau sy'n dysgu yng Nghymru (OECD, 2017; 2018) ac astudiaeth ddiagnostig ar system Cymru ar gyfer dysgu proffesiynol parhaus i athrawon (Roy et al., 2021). Mae'r prosiect hwn yn adrodd ar y graddau y mae ysgolion cynradd, uwchradd a chanol (ysgolion canol â disgyblion rhwng 3 ac 16 oed) ledled Cymru wedi datblygu fel sefydliadau sy'n dysgu. Mae hefyd yn adrodd ar y ffactorau canfyddedig sy'n atal ac yn galluogi datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu, sut mae'r model YSD wedi dylanwadu ar y ffordd y mae ysgolion wedi mynd i'r afael â'r heriau a wynebwyd oherwydd COVID-19, a sut mae'r heriau hyn wedi dylanwadu ymhellach ar ddatblygiad parhaus ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Mae hefyd yn adrodd ar yr ystod o weithgareddau dysgu proffesiynol a gynhaliwyd ers dechrau'r pandemig, sut mae'r pandemig wedi dylanwadu ar yr ystod hon, a sut mae wedi dylanwadu ar ddiwylliant dysgu proffesiynol ysgolion (OECD, 2018). Yn olaf, bydd yr adroddiad yn rhannu anghenion canfyddedig ysgolion yn y dyfodol yn eu datblygiad parhaus fel sefydliadau sy'n dysgu a'u darpariaeth dysgu broffesiynol a'u diwylliant.

Cafodd COVID-19 effaith sylweddol ar Gymru rhwng mis Mawrth 2020 a mis Rhagfyr 2021. Ar wahanol adegau yn ystod y cyfnod hwn, roedd mesurau cyfnod clo cenedlaethol a lleol amrywiol ar waith a oedd yn golygu bod llawer o oedolion yn gweithio gartref neu ddim yn gweithio. Yn ystod y cyfnod hwn bu

llawer o gau ysgolion ac nid oedd pob Awdurdod Lleol yn darparu addysg i ddisgyblion a oedd yn defnyddio technoleg, yn enwedig yn ystod y cyfnod clo cyntaf. Dim ond ar adegau penodol yr oedd gan blant a phobl ifanc fynediad at ddysgu seiliedig ar dechnoleg, lle'r oedd arweinwyr ysgol ac athrawon yn gweithio o bell o'u cartref. Roedd amrywiaeth o ffactorau a oedd yn effeithio ar fynediad i ddysgu seiliedig ar dechnoleg e.e. lleoliad (gwledig o gymharu â threfol a mynediad i rwydwaith), nid oedd gan rai teuluoedd fynediad at offer priodol, cymorth rhieni/teulu, gwybodaeth a pharodrwydd athrawon i ddefnyddio technoleg yn briodol i ddarparu dysgu ar gyfer eu disgyblion. Arweiniodd hyn at effaith negyddol ar iechydd meddwl a lles plant, pobl ifanc ac oedolion yng Nghymru (SGYYA, 2021).

Y sail resymegol ar gyfer yr adroddiad hwn yw nad oes astudiaeth genedlaethol ar hyn o bryd o sut y mae dysgu proffesiynol athrawon a datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu wedi'u dylanwadu gan y pandemig neu'r archwiliad o'r hyn y mae athrawon ac ysgolion yn ei wneud i liniaru ei effaith. Yn ogystal, nid oes trosolwg wedi'i ddogfennu o'r hyn sydd wedi bod yn llwyddiannus i ysgolion a'r hyn a oedd yn fwy heriol yn eu barn hwy o ran gweithredu yn ystod y pandemig.

Mae rhannu tystiolaeth ar effaith y pandemig ac awgrymiadau ar gyfer lliniaru neu adfer o'i effeithiau yn mynd i'r afael â'r flaenoriaeth o ddiwygio addysg yn y Rhaglen Lywodraethu, yn ogystal â'r dyheadau a nodir yn y [Cynllun Adnewyddu a Diwygio](#) (Llywodraeth Cymru, 2021a). Mae'r ymchwil hwn hefyd yn rhoi trosolwg amserol o'r ffordd y mae ysgolion yn gweithredu'r fframwaith YSD ledled Cymru ac anghenion dysgu proffesiynol athrawon wrth i ysgolion symud o ddatblygu i gyflwyno eu cwricwla.

2.2 Cwestiynau ymchwil

CY1. Sut mae'r pandemig wedi effeithio ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu?

CY2. Sut mae datblygiad blaenorol ysgolion fel sefydliad sy'n dysgu wedi dylanwadu ar eu hymagwedd at y pandemig a dysgu proffesiynol?

CY3. Canfyddiadau ysgolion ar sut y gwnaethant liniaru'r heriau a wynebwyd ganddynt o ganlyniad i'r pandemig?

CY4. Beth mae ysgolion yn ei weld yw eu hanghenion i barhau i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu?

CY5. Pa ddulliau y mae ysgolion yn eu mabwysiadu i hwyluso dysgu proffesiynol?

2.3 Adolygiad llenyddiaeth

Mae newid wedi bod yn y ffordd y mae addysgwyr, arweinwyr, llunwyr polisi ac ymchwilwyr yn ymdrin â'r hyn y gellid ei wneud i gefnogi ysgolion i ddatblygu eu gallu i gychwyn a chynnal newid ac arloesedd parhaus. Mae symudiad ar droed i ysgolion gysyniadoli eu hunain fel sefydliadau sy'n dysgu (Kools a Stoll, 2016), cysyniad yr awgrymir ei fod yn llwyddiannus mewn busnes a diwydiant. Mae ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu (YSD) yn ymateb yn effeithiol i amrywiadau a phwysau allanol, gan gychwyn a chynnal newid ac arloesi ac yn y pen draw gwella canlyniadau dysgwyr (OECD, 2018). Mae'n ymddangos bod y cysyniad YSD yn cael ei dderbyn yn eang fel cysyniad effeithiol a dilys i ysgolion ei gofleidio, gyda chefnogaeth gyffredinol arweinwyr, llunwyr polisi ac ymchwilwyr dros y 25 mlynedd diwethaf. Fodd bynnag, mae Kools a Stoll (2016) yn honni mai ychydig o dystiolaeth empirig sydd i arwain ysgolion wrth iddynt ddatblygu i'r cyfeiriad hwn, a phrin yw'r cynnydd sydd i'w weld wrth ddatblygu YSD fel cysyniad o fewn ymchwil ac ymarferol.

Mae'n ymddangos bod diffyg eglurder ar y cysyniad YSD. Er bod rhai ysgolheigion yn darparu tystiolaeth, mae eglurder ynghylch cysyniad a nodweddion allweddol YSD (e.e. prosesau i hwyluso dysgu, ymateb yn effeithiol i newidiadau amgylcheddol allanol) yn gyfyngedig o hyd (Bowen, Roderick a Ware 2006; Silins, Mulford a Zarins, 2002). Mae Schechter (2008) yn nodi nad oes unrhyw dystiolaeth sy'n cysylltu YSD yn gryf â deilliannau gwell ar gyfer eu dysgwyr neu staff, er gwaethaf honiadau cystadleuol o berthnasoedd cadarnhaol (Erdem, İlğan ac Uçar, 2014; Razali, Amira a Shobri, 2013). Mae Schechter (2008) yn awgrymu bod angen rhagor o waith yma i gynnal ymchwil ddamcaniaethol ac empirig. Mae eraill wedi nodi nad yw trawsnewid ysgolion yn sefydliadau sy'n dysgu yn cael ei ddeall yn glir o hyd (Harris a Jones, 2018; Kools a Stoll, 2016), sydd wedi rhwystro datblygiad yr YSD mewn ymchwil ac ymarfer.

Pwrpas trosfwaol yr ymchwil hwn yw ehangu dealltwriaeth o'r cysyniad YSD a chyfrannu at yr ymchwil a'r ymarfer yn y maes hwn. Rhagwelir y bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol ac angenrheidiol ar waith ysgolion ac yn cefnogi'r rhai sydd â diddordeb mewn cysyniadu ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu.

Yn wreiddiol, cyflwynodd awduron allweddol fel Argyris a Schon (1978) a Senge (1990a) y cysyniad a'r model trefniadaeth ddysgu ar gyfer sefydliadau busnes, ac fe'i cymhwyswyd wedyn i'r sector addysg ac ysgolion trwy waith 'ysgol ddysgu' Senge (2000). Mae Kools a Stoll (2016) yn datgan nad oes diffiniad clir o YSD, er bod Watkins a Marsick (1998) wedi defnyddio eu model a'u dimensiwn integredig i egluro sut y gall ysgol ddod yn sefydliad sy'n dysgu. Fodd bynnag, mae Kools a Stoll (2016) ac eraill (Harris et al., 2022) yn dadlau nad oes canllawiau clir yn y llenyddiaeth sy'n esbonio sut i weithredu'r dimensiynau hyn a, neu strategaethau y gall ysgolion, arweinwyr ac athrawon eu dilyn i drawsnewid eu hysgol i mewn i sefydliad sy'n dysgu.

Mae Yang et al (2004) a Kools and Stoll (2016) yn nodi pedwar 'safbwynt' gwahanol sy'n amrywio o ddysgu sefydliadol, strategol, systemau ac integreiddiol. Mae'n bosibl cysylltu peth o lenyddiaeth YSD â'r categorïau hyn.

Gellir cysylltu safbwynt Schechter (2008) ar YSD â'r persbectif dysgu sefydliadol'. Dywed fod YSD yn un sydd:

"Yn datblygu prosesau, strategaethau a strwythurau a fyddai'n eu galluogi i ddysgu ac ymateb yn effeithiol mewn amgylcheddau ansicr a deinamig. Mae'r ysgolion hyn yn sefydliadoli mecanweithiau dysgu i adolygu eu gwybodaeth bresennol. Heb fecanweithiau o'r fath, mae'n annhebygol y bydd sefydliad sy'n dysgu yn dod i'r amlwg" (t. 155 -156).

Mae Kools a Stoll (2016) yn datgan bod pethau cyffredin yn llenyddiaeth YSD. Un peth yw bod dod yn sefydliad sy'n dysgu yn angenrheidiol er mwyn i ysgolion ymateb i newidiadau o fewn yr amgylchedd allanol a bod pob ysgol yn gallu datblygu i fod yn sefydliad sy'n dysgu. Maent yn amlygu pwysigrwydd dysgu unigol, tîm a sefydliadol a sut mae credoau a gwerthoedd personol yn dylanwadu ar hyn. Mae angen i arweinwyr sefydliadau ddarparu'r strwythur, yr amodau a'r cyfleoedd i hwyluso'r dysgu.

2.4 Cyd-destun Cymraeg

Mae Cymru wedi ymgymryd â diwygiadau addysgol ar raddfa fawr, gan gynnwys creu a gweithredu cwricwlwm newydd, ac wedi cymeradwyo model YSD (Llywodraeth Cymru, 2018) i'r system ei rhoi ar waith i wireddu'r newidiadau hyn. Mae Sinnema a Stoll (2020) yn trafod pedair her y mae system yn eu hwynebu wrth wireddu dyheadau cwricwlwm newydd a sut y gallai saith dimensiwn a phedair thema drawsgyfeiriol y model YSD gefnogi ysgolion yn y nod hwn.

Mae'r OECD wedi cynhyrchu dwy astudiaeth, ['Datblygu Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu yng Nghymru'](#) (2018) ac ['Uchafbwyntiau Datblygu Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu yng Nghymru'](#) (2019)¹. Mae eu hastudiaethau yn adrodd am gyd-greu fframwaith YSD ac arolwg asesu yn seiliedig ar Yang, Watkins a Marsick (1998) *'Dimensions of Learning Organisation Questionnaire'* (DLOQ) ac asesiad o sut mae ysgolion yng Nghymru wedi datblygu fel sefydliadau sy'n dysgu. Maent yn awgrymu perthynas gadarnhaol ac arwyddocaol rhwng YSD a boddhad swydd staff cyfan ac ymatebolrwydd ysgolion i anghenion staff.

Adroddiad yr OECD ['Beth sy'n gwneud ysgol yn Sefydliad sy'n Dysgu?'](#) (2016) oedd y rhagflaenydd i'w gwaith yng Nghymru wrth ddatblygu model YSD Cymru fel rhan o'r ysgogydd polisi i roi'r model hwn ar waith ar draws pob ysgol. Yma adnabuwyd saith dimensiwn gweithredu (gweler isod), a phedair thema drawsgyfeiriol (ymddiriedaeth, amser, technoleg ac amser meddwl) i ysgolion eu hystyried wrth ail-gysyniadu eu hunain fel sefydliad sy'n dysgu (OECD, 2018). Darperir manylion pellach am fodel YSD Cymru [Ysgolion yng Nghymru fel sefydliadau sy'n dysgu](#) (Llywodraeth Cymru, 2018)

Saith dimensiwn:

- datblygu a rhannu gweledigaeth sy'n canolbwyntio ar ddysgu'r holl fyfyrwyr
- creu a chefnogi cyfleoedd dysgu parhaus i'r holl staff
- hyrwyddo dysgu tîm a chydweithio ymhlith yr holl staff
- sefydlu diwylliant o ymholi, arloesi ac archwilio
- gwreiddio systemau ar gyfer casglu a chyfnewid gwybodaeth a dysgu
- dysgu gydag a gan yr amgylchedd allanol a system ddysgu fwy
- modelu a thyfu arweinyddiaeth ddysgu

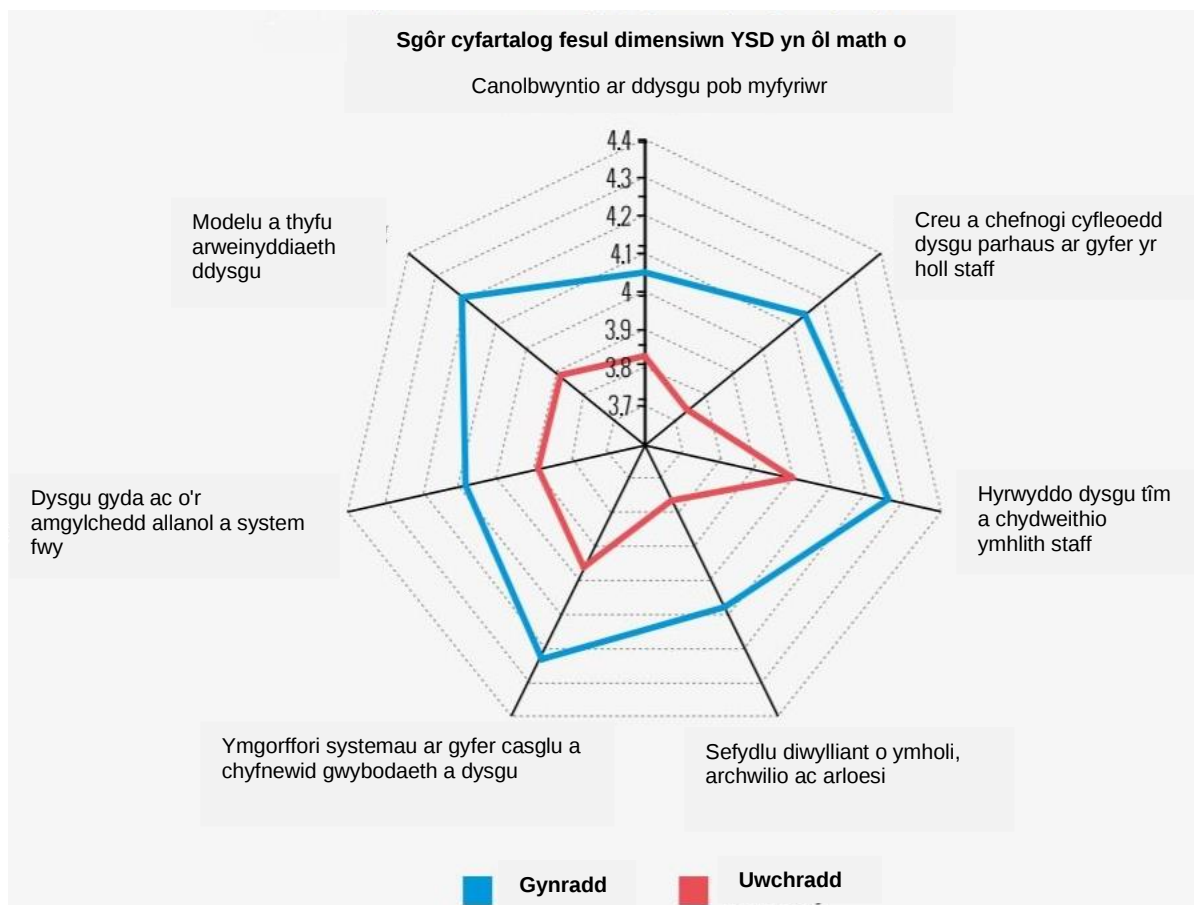
Mae offeryn sy'n seiliedig ar y dimensiynau a'r elfennau hyn wedi'i ddefnyddio i asesu datblygiad ysgol fel sefydliad sy'n dysgu (OECD, 2018). Mae'r datblygiad hwn wedi arwain at greu [arolwg YSD](#) a ddefnyddir yng Nghymru. Gall ysgolion gael mynediad i'r arolwg hwn drwy fewngofnodi i [wefan Hwb](#) (Hwb.LLYW.CYMRU, 2023b). Mae'r [adroddiad](#) yn cynnig yr amodau sydd eu hangen er mwyn i ysgol ffynnu fel sefydliad sy'n dysgu sy'n amrywio o ymgysylltu â dysgu rhwydweithiol a chydweithio ag ysgolion eraill, i faint o amser ac arian sy'n cael ei fuddsoddi i ddatblygu fel sefydliad sy'n dysgu. Nodwyd mai prin yw'r ddealltwriaeth ar hyn o bryd o'r hyn sy'n ofynnol gan strwythurau polisi, llywodraethu a chymorth ar lefel system, yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol, i hwyluso datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu ffyniannus (OECD, 2019).

Yn eu [hadroddiad Uchafbwyntiau](#) 2019, mae Stoll a Kools yn dadansoddi ac yn disgrifio'r nodweddion allweddol sydd eisoes yn bodoli mewn ysgolion yng Nghymru. Yna, maent yn cynnig argymhellion ar sut i wella ar y nodweddion hyn a sut y gellid rhoi'r gwelliannau hyn ar waith.

Seiliodd yr adroddiad ei ganfyddiadau ar ffynonellau lluosog, gan gynnwys data arolwg a chyfweliadau ag arweinwyr ysgol. Isod mae diagram o sgorau cyfartalog yr arolwg YSD ar gyfer pob dimensiwn yn ôl math o ysgol (cynradd ac uwchradd). Adroddodd ysgolion cynradd, ar gyfartaledd, eu bod wedi gwreiddio'r gwahanol ddimensiynau'n ddyfnach o gymharu ag ysgolion uwchradd. Fodd bynnag, ar gyfartaledd, adroddodd ymatebwyr i'r arolwg nad ydynt wedi datblygu i'r graddau y gallai llunwyr polisïau fod wedi'u rhagweld. Mae'r data o bob dimensiwn yn cael ei ddadansoddi a'i sgorio ar raddfa o 1 i 5 (5 yw'r sgôr uchaf) sy'n dangos i ba raddau y mae'r dimensiwn wedi'i ymgorffori. Ystyrir bod ysgol wedi rhoi dimensiwn ar waith os yw'r sgôr cyfartalog yn uwch na'r sgôr trothwy o 4. Mae ysgol yn sefydliad sy'n dysgu ffyniannus pan gaiff pob dimensiwn sgôr o 4 neu uwch. Gweler ffigur 1 isod.

dysgu gyda ac o'r amgylchedd allanol a system fwy

¹ Er mwyn osgoi dryswch, byddwn yn galw hwn yn adroddiad "Uchafbwyntiau 2019".

Ffigur 1 – Graff gwe pry cop o sgorau cyfartaledd Cymru ar gyfer pob dimensiwn YSD
Ffynhonnell: OECD (2017)

Prif ganfyddiadau adroddiad Uchafbwyntiau 2019 oedd:

- Mae'n ymddangos bod y rhan fwyaf o ysgolion Cymru yn datblygu fel sefydliadau sy'n dysgu
- Mae cyfran sylweddol o ysgolion yn dal i fod ymhell o wireddu'r amcan hwn
- Mae ysgolion yn ymgysylltu'n anghyfartal â'r saith dimensiwn sy'n ffurfio model YSD Cymru
- Mae ysgolion uwchradd yn ei chael hi'n fwy heriol datblygu fel sefydliadau sy'n dysgu
- Mae angen adfyfrio mwy beirniadol er mwyn i ddysgu dwfn a chynnydd parhaus gael ei wneud (OECD, 2018)

Gan i'r adroddiad Uchafbwyntiau hwn gael ei gyhoeddi yn 2019, a'r pandemig dilynol wedi effeithio'n ddramatig ar amodau gwaith ysgolion, mae'n ddiddorol ystyried a allai'r dirwedd fod wedi newid. Fodd bynnag, nid yw'r adroddiad hwn yn ceisio ailadrodd yr astudiaeth a gyhoeddwyd yn 2019. Mae ein canfyddiadau yn amlygu sut mae pandemig COVID-19 wedi dylanwadu ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Ar hyn o bryd, gwahoddir ysgolion i gwblhau arolwg gwreiddiol YSD Cymru 2018 eto sy'n cael ei gydlyn gan Lywodraeth Cymru, a bydd y canfyddiadau'n hanfodol er mwyn cynnig asesiad cyfredol o sut mae ysgolion yn gweld eu hunain fel sefydliadau sy'n dysgu heddiw. Felly, bydd data arolwg YSD Cymru a data'r arolwg o'r prosiect hwn yn anelu at ddarparu darlun cywir, cyfredol o ba mor ddwfn y mae YSD wedi'i wreiddio mewn ysgolion.

Mae adroddiad Uchafbwyntiau 2019 yn canolbwyntio ar bob dimensiwn a'i elfennau gan nodi meysydd i'w gwella. Er enghraifft, mae angen gwaith pellach ar y dimensiwn cyntaf, 'Datblygu a rhannu gweledigaeth sy'n canolbwyntio ar ddysgu'r holl fyfyrwyr, i gynnwys yr holl randdeiliaid (staff, rhieni, a phartneriaid allanol) i lunio a gwireddu gweledigaeth ar gyfer gwelliant, yn fwy felly mewn ysgolion uwchradd.

Ar gyfer yr ail ddimensiwn, 'Creu a chefnogi cyfleoedd dysgu parhaus i bob aelod o staff', mae adroddiad Uchafbwyntiau 2019 yn nodi bod angen gwella'r ddarpariaeth sefydlu, mentora a hyfforddi a bod angen ei chryfhau ar draws llawer o ysgolion yng Nghymru. Hefyd, er bod dros hanner yr ysgolion wedi dechrau datblygu diwylliant o greu cyfleoedd dysgu ar gyfer y staff, mae gwahaniaethau sylweddol rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd (mae 64% o ysgolion cynradd yn adrodd eu bod wedi gwreiddio'r dimensiwn hwn yn llwyddiannus o gymharu â 26% o ysgolion uwchradd).

Ar gyfer y trydydd dimensiwn, 'Hyrwyddo dysgu tîm a chydweithio ymhlith yr holl staff', mae'r adroddiad yn nodi bod angen gwneud mwy i hyrwyddo dysgu tîm ac adolygu cymheiriaid, ac eto mae gwahaniaeth sylweddol rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd (mae 75% o ysgolion cynradd yn awgrymu eu bod wedi ymwreiddio'n llwyddiannus, o gymharu â 48% o ysgolion uwchradd).

Ystyrir nad yw'r pedwerydd dimensiwn, 'Sefydlu diwylliant o ymholi, arloesi ac archwilio', wedi'i ddatblygu'n ddigonol mewn llawer o ysgolion, yn enwedig mewn ysgolion uwchradd (mae 26% o ysgolion uwchradd yn adrodd eu bod wedi gwreiddio'r dimensiwn yn llwyddiannus, o gymharu â 63% o ysgolion cynradd). Fodd bynnag, nid yw ychydig o dan hanner yr ysgolion wedi sefydlu diwylliant o'r fath, ac awgrymir y gallai'r datblygiad hwn gael ei gyfyngu gan fesurau atebolrwydd a pherfformiad cyffredinol, yn enwedig ar gyfer ysgolion uwchradd.

Mae adroddiad Uchafbwyntiau 2019 hefyd yn awgrymu bod y dimensiwn nesaf, 'Gosod systemau ar gyfer casglu a chyfnwid gwybodaeth a dysgu', wedi'i sefydlu'n dda (70% o ysgolion yn y sampl), ond eto gwahaniaeth sylweddol rhwng cynradd (70% wedi'i gwreiddio'n dda) ac ysgolion uwchradd (30% wedi'u gwreiddio'n dda). Fodd bynnag, nid yw llawer o ysgolion yn defnyddio tystiolaeth ymchwil yn effeithiol i lywio eu harfer. Mae'r adroddiad Uchafbwyntiau'n nodi bod angen datblygu anghenion hunan arfarnu a chynllunio gwelliant hefyd gan fod gorddibyniaeth ar ddata meintiol a llai o ddefnydd o ddata ansoddol pwrpasol megis arsylwadau ystafell ddosbarth neu adolygiad cymheiriaid ar gyfer dysgu.

O ran y dimensiwn sy'n canolbwyntio ar 'Dysgu gydag ac o'r amgylchedd allanol a system fwy', adroddodd 57% o ysgolion cynradd a 39% o ysgolion uwchradd eu bod wedi gweithredu'r agwedd hon yn llwyddiannus. Nodwyd cydweithio â phartneriaid allanol a SAUau fel meysydd i'w gwella ac ymgysylltu â rhieni/gwarcheidwaid.

Ar gyfer y dimensiwn olaf, 'Modelu a thyfu arweinyddiaeth dysgu', mae data'r arolwg yn awgrymu bod 67% o'r arweinwyr yn y sampl yn modelu ac yn tyfu arweinyddiaeth dysgu yn llwyddiannus. Fodd bynnag, mae'r adroddiad eto'n nodi gwahaniaeth sylweddol rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd (70% o arweinwyr ysgolion cynradd o gymharu â 39% o arweinwyr ysgolion uwchradd). Awgrymir yn yr adroddiad fod ysgolion Uwchradd yn ei chael hi'n fwy heriol i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu oherwydd yr amrywiol adrannau pwnc sy'n bodoli, yr arferion arweinyddiaeth a'r duedd i arbenigwyr pwnc gydweithio o fewn eu timau pwnc.

Mae adroddiad Uchafbwyntiau 2019 yn pwysleisio fod y dimensiynau sydd wedi'u datblygu lleiaf ac sydd angen eu gwella yn "datblygu gweledigaeth a rennir sy'n canolbwyntio ar ddysgu pob myfyriwr" ac yn "sefydlu diwylliant o ymholi, arloesi ac archwilio". Mae hefyd yn nodi bod angen i ysgolion ddatblygu ymhellach y dimensiwn o "ddysgu gydag ac oddi wrth yr amgylchedd allanol a hefyd y system fwy" a bod ysgolion ac arweinwyr yn gallu cymryd y camau angenrheidiol i wneud hyn a rhaid iddynt sicrhau bod amser bod adnoddau'n cael eu darparu ar gyfer cydweithio a dysgu. Argymhellir bod staff ysgol yn myfyrio'n fwy beirniadol i ddysgu a gwneud cynnydd a bod arweinwyr yn darparu'r amodau i hwyluso'r gofodau a'r cyfleoedd myfyrio hyn. Nodir hefyd bod ysgolion uwchradd yn wynebu mwy o heriau wrth ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu a allai fod o ganlyniad i'w strwythurau sefydliadol.

Mae dysgu proffesiynol mewn ysgolion yn un elfen graidd o'r diwygiadau yn y system addysg yng Nghymru a gychwynnwyd gan Lywodraeth Cymru. Y rhain yw'r [Cwricwlwm newydd i Gymru](#), y model 'Ysgolion fel sefydliad sy'n dysgu' (YSD) Cyngor Ymchwil Addysgol Awstralia, 2016; Llywodraeth Cymru, 2018; HWB.LLYW.CYMRU, 2023a), y [Dull Cenedlaethol o Ddysgu Proffesiynol \(YGDP\)](#) a'r [Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiadau Addysgol \(SGYYA\)](#)(HWB. LLYW.CYMRU, 2022; Llywodraeth Cymru, 2021b). Yn 2022 lansiodd Llywodraeth Cymru'r Hawl Genedlaethol ar gyfer Dysgu Proffesiynol sy'n adeiladu ar rai elfennau o'r YGDP a dyma'r cam nesaf o'r ddarpariaeth dysgu broffesiynol i athrawon yng Nghymru (HWB.LIYW.CYMRU, 2023c).

Cyn lansio'r YGDP, roedd model dysgu proffesiynol Llywodraeth Cymru fel y'i nodwyd yn ei dogfen 'Y Fargen Newydd ar gyfer y Gweithlu Addysg' (2015) yn canolbwyntio ar wahanol agweddau yn amrywio o 'Hyfforddi a Mentora; 'Arfer Myfyriol'; 'Defnydd effeithiol o Ddata a Thystiolaeth Ymchwil', 'Cydweithio Effeithiol' ac 'Arweinyddiaeth'. Mae YGDP yn nodi sut y bydd Dysgu Proffesiynol athrawon Cymru yn cael eu cefnogi i gyflawni amcan allweddol Llywodraeth Cymru i wireddu'r cwricwlwm newydd. Mae Dysgu Disgyblion wrth wraidd y dull cenedlaethol o weithredu ac mae dysgu proffesiynol arweinwyr ysgolion ac athrawon yn hanfodol i ddatblygiad a chanlyniadau disgyblion fel y nodir yn y Cwricwlwm newydd i Gymru. Mae cyd-destun yr ysgol yn darparu ffocws ar gyfer dysgu proffesiynol athrawon ac arweinwyr a gefnogir gan Consortia Rhanbarthol ac AALLau. Y bwriad yw i athrawon ac arweinwyr unigol greu map 'taith ddysgu broffesiynol unigol' wedi'i gefnogi gan fodel 'Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu' ac ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir yn eu hysgolion. Cefnogir ysgolion yn rhanbarthol yn bennaf gan y consortia rhanbarthol ac yn genedlaethol trwy ystod o rwydweithiau rhwng ysgolion, Prifysgolion a chonsortia rhanbarthol (YGDP, 2018).

Mae ymholi proffesiynol ymhlith arweinwyr ac athrawon yn cael ei hyrwyddo'n gryf fel strategaeth ar gyfer dysgu proffesiynol gan Lywodraeth Cymru. I gefnogi hyn, yn 2018 mae'r Prosiect Ymholiad Proffesiynol Cenedlaethol (PYPC), sef partneriaeth rhwng consortia rhanbarthol, clystyrau o ysgolion a phrifysgolion. Cyflwynwyd PYPC (2018), sef cydweithrediad rhwng consortia rhanbarthol, ysgolion a phrifysgolion i hwyluso hyn a'i nod yw archwilio a datblygu arfer yn benodol i weithredu a gwireddu'r cwricwlwm i Gymru. Yn fwy diweddar (2020), cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiad Addysgol (SGYYA) sy'n canolbwyntio ar dri amcan allweddol. Mae'r rhain i ddatblygu seilwaith a chymorth ar gyfer ymchwil ac ymholi yng Nghymru, datblygu athrawon yng Nghymru i fod yn 'llythrennog mewn ymchwil' a chefnogi ymholi mewn Addysg Uwch (Roy et al., 2021).

Mae elfen bellach i'r Ymagwedd Genedlaethol newydd at Ddysgu Proffesiynol a fydd yn cryfhau'r wybodaeth a'r arferion presennol ac yn gwneud cysylltiad cryf tuag at atgyfnerthu Safonau Proffesiynol ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth. Disgwylir i'r safonau newydd hyn hwyluso athrawon i ddangos y sgiliau y mae cydrannau'r Fargen Newydd yn ceisio'u datblygu a'u meithrin (Thomas, 2018).

Yn seiliedig ar y newidiadau addysgol sy'n codi yng Nghymru, mae'n rhaid i ddysgu proffesiynol gael ei ddeall a'i lunio mewn ffordd wahanol. Rhaid iddo fod yn addasadwy i ddarparu ar gyfer anghenion holl ddisgyblion ac athrawon Cymru. Rhaid iddo gael ei gyfarwyddo i osod y wybodaeth ac arddangosiad o arfer da trwy ddefnyddio diwrnodau HMS a sesiynau hyfforddi ar-lein a chyfunol yn briodol (Roy et al., 2021).

3 Dulliau

3.1 Dyluniad ymchwil

Yn yr astudiaeth hon defnyddiwyd arolwg trawstoriadol i ateb y cwestiynau ymchwil. Cynhaliwyd yr astudiaeth hon fel rhan o brosiectau ymchwil ysgolion eraill y Rhwydwaith Tystiolaeth Gydweithredol (RTG) a arweiniwyd gan Brifysgol Bangor lle cafodd ysgolion yng Nghymru eu samplu a'u gwahodd i gymryd rhan. Poblogaeth yr astudiaeth ar gyfer yr astudiaeth gyfredol oedd yr aelod o staff yr ysgol â chyfrifoldeb arwain perthnasol. Ym mhrosiectau cydweithredol eraill Prifysgol Bangor nid oedd diddordeb yn yr aelod o staff â chyfrifoldeb arwain, felly ni dderbyniodd yr aelod o staff wahoddiadau holiadur lluosog gan wahanol brosiectau. Felly, ymgwymerwyd â'r llythyrau gwahoddiad i ysgolion a'r nodiadau atgoffa fel rhan o brosiectau ysgol RTG eraill Prifysgol Bangor, lle gwahoddwyd penaethiaid yr ysgolion dethol i gymryd rhan mewn prosiectau RTG eraill.

3.2 Disgrifiad sampl

Defnyddiwyd cynllun sampl systematig gyda haeniad ymhlyg ar gyfer dewis ysgolion cynradd, canol ac uwchradd prif ffrwd allan o 1424 o ysgolion yng Nghymru. Dewiswyd ysgolion o restr a orchmynnwyd gan yr awdurdod lleol (Blaenau Gwent, Pen-y-bont ar Ogwr, Caerffili, Caerdydd, Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Gwynedd, Ynys Môn, Merthyr Tudful, Sir Fynwy, Castell-nedd Port Talbot, Casnewydd, Sir Benfro, Powys, Rhondda Cynon Taf, Abertawe, Bro Morgannwg, Torfaen a Wrecsam), ac o fewn yr awdurdod lleol, yn ôl cyfrwng iaith (dwyr ffrwd, cyfrwng Saesneg, Saesneg gyda Chymraeg sylweddol, Trosiannol a chyfrwng Cymraeg) a chanran y dysgwyr mewn ysgolion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (eFSM) (sgoriau canrannol cymedrig) ar gyfer 2019/21. O fewn pob ysgol, dim ond un person â chyfrifoldeb arwain perthnasol a ddewiswyd ac a wahoddwyd i gwblhau'r arolwg YSD.

Roedd yr astudiaeth hon hefyd yn arolygu ysgolion arbennig (ADY). Defnyddiwyd cynllun sampl systematig ar gyfer dewis tair ar hugain o ysgolion ADY allan o ddeugain o ysgolion ADY yng Nghymru. O fewn pob ysgol ADY, dim ond un person â chyfrifoldeb arwain perthnasol a ddewiswyd ac a wahoddwyd i gwblhau arolwg YSD.

3.3 Gweithdrefn arolwg

Cafwyd cymeradwyaeth foesegol ar gyfer yr astudiaeth hon gan Bwyllgor Moeseg Ymchwil Ysgol Gwyddorau Addysgol Prifysgol Bangor (rhif cymeradwyo moesegol: 17022022-1628). Cynhaliwyd yr holiaduron ar-lein ac anfonwyd llythyr gwahoddiad e-bost at bennaeth yr ysgol ym mis Mawrth 2022 gan y consortia rhanbarthol a phartneriaethau yng Nghymru (GwE, Gwasanaeth Cyflawni Addysg (GCA), Partneriaeth Canolbarth Cymru, Consortiwm Canolbarth y De (CCD), Castell-nedd Port Talbot, Partneriaeth) a thri nodyn atgoffa dilynol ar ffurf cyfarfod Zoom, e-bost a galwad ffôn. Rhwng mis Mawrth 2022 a mis Ebrill 2022, gwahoddwyd ysgolion i sesiwn Zoom ar-lein i annog ysgolion i ymgysylltu ag arolygon RTG. Anfonwyd e-bost atgoffa dilynol i'r ysgolion ym mis Mai 2022. Anfonwyd hwn i'r ysgol drwy'r consortia gwella ysgolion a phwysleisiwyd y byddai swyddogion ymchwil y RTG yn cysylltu ag ysgolion gyda galwad atgoffa ddilynol allan o gwrteisi. Rhwng mis Mai 2022 a mis Mehefin 2022, gwnaed y galwadau ffôn atgoffa dilynol terfynol er mwyn annog ysgolion i ymgysylltu ag arolygon RTG. Unwaith y derbyniodd ysgol wahoddiad y prosiect RTG, anfonwyd doler arolwg yr holiadur at bennaeth yr ysgol/enwebai i'w anfon ymlaen at yr aelod o staff sy'n gyfrifol am YSD a/neu ddysgu proffesiynol. Gellid cwblhau'r arolwg yn Gymraeg neu Saesneg. At ei gilydd, cawsom ymatebion gan 61 aelod o staff sy'n gyfrifol am ddatblygu YSD a/neu ddysgu proffesiynol mewn ysgolion. Mae hyn yn cynrychioli cyfradd ymateb o 4.3%.

Cyflwynodd un ysgol ADY ymateb gan yr aelod o staff sy'n gyfrifol am ddatblygu YSD a/neu ddysgu proffesiynol yn yr ysgol. Ymgwymerwyd â llythyrau gwahoddiad ysgol ADY a nodiadau atgoffa fel rhan o'r gwahoddiadau i ysgolion prif ffrwd. O'r herwydd, roedd y weithdrefn arolwg yr un fath ar gyfer cysylltu ag ysgolion AAA.

3.4 Datblygiad mesur arolwg

Datblygwyd holiadur yr arolwg trwy broses ailadroddol a gynhaliwyd gan gydweithwyr o dri SAU yng Nghymru (Prifysgol Bangor, Prifysgol Glyndŵr Wrecsam, a Phrifysgol De Cymru). Mae'r arolwg ar gael i'w weld yn yr atodiadau. Roedd holiadur yr arolwg yn cynnwys cwestiynau penagored a chaeedig. Anfonwyd fersiwn gychwynnol o'r arolwg i'w hadolygu at yr Athro Louise Stoll o Goleg Prifysgol Llundain a Marco Kools o SCDE, arbenigwyr ym maes ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu a fu'n allweddol i ddatblygiad model YSD Cymru. Defnyddiwyd yr adborth i wella'r arolwg ymhellach. Cafodd fersiwn terfynol yr arolwg ei dreialu wedyn gan sampl bach o athrawon ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg yng Nghymru.

Roedd adran gyntaf holiadur yr arolwg yn holi am ddylanwad y pandemig ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Roedd ail adran holiadur yr arolwg yn canolbwyntio ar ddysgu proffesiynol yn ystod y pandemig.

I ddechrau, gofynnwyd i gyfranogwyr raddio dylanwad y pandemig ar ddatblygiad eu hysgol fel sefydliadau sy'n dysgu ar raddfa Likert, o negyddol cryf i gadarnhaol cryf. Roedd y ddau gwestiwn penagored a ganlyn yn gofyn i'r cyfranogwyr nodi'r ffactorau a oedd yn llesteirio ac yn hwyluso datblygiad eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu. Gofynnodd y cwestiwn nesaf i gyfranogwyr raddio, gan ddefnyddio graddfa Likert, i ba raddau yr oedd eu hysgol yn ymgysylltu â'r model YSD, ac yna gan ddefnyddio cwestiwn penagored, gofynnwyd i'r cyfranogwyr pa mor ddefnyddiol oedd lefel yr ymgysylltiad â'r model wrth ymdrin â'r heriau a wynebwyd yn ystod y pandemig. Roedd cwestiwn yr arolwg nesaf yn gofyn i gyfranogwyr raddio pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model YSD yn ystod dau gyfnod amser allweddol ar raddfa Likert, o ddim yn ddefnyddiol o gwbl i fod yn hynod ddefnyddiol (mis Mawrth 2020 i mis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 i mis Ionawr 2022). Gan ddefnyddio'r un arddull cwestiwn, gofynnwyd i'r cyfranogwyr raddio pa mor ddefnyddiol oedd y pedair thema drawsgyfeiriol yn ystod y ddau gyfnod amser allweddol (mis Mawrth 2020 i fis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 i mis Ionawr 2022).

Roedd adran nesaf yr arolwg yn canolbwyntio ar ddylanwad y pandemig ar ddysgu proffesiynol mewn ysgolion.

Gofynnwyd i gyfranogwyr raddio ar raddfa Likert o negyddol cryf i gadarnhaol cryf y dylanwad a gafodd y pandemig ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddiwyd. Roedd y cwestiwn yn caniatáu i gyfranogwyr ymhelaethu ar eu hymatebion cychwynnol. Yna gofynnodd yr arolwg i gyfranogwyr nodi o restr rhag diffiniedig o ddarparwyr dysgu proffesiynol fanylion pwy oedd yn darparu dysgu proffesiynol i'w hysgol. Gallent hefyd grybwyll unrhyw ddarparwyr ychwanegol sydd heb eu rhestru.

Roedd cwestiwn nesaf yr arolwg yn gofyn i gyfranogwyr nodi o restr rhag diffiniedig o ddulliau dysgu proffesiynol pa dull(iau) oedd wedi bod yn effeithiol ar gyfer eu hysgol yn ystod y pandemig. Rhoddwyd cyfle iddynt hefyd sôn am unrhyw ddull(iau) gwahanol nad oeddent wedi'u rhestru.

Yna gofynnwyd i'r cyfranogwyr a oedd eu hysgol wedi treialu gan ddefnyddio dulliau dysgu proffesiynol gwahanol. Pe bai cyfranogwyr yn dewis 'ie', roedd y cwestiwn nesaf yn gofyn iddynt fanylu ar y rhain ac i raddio ar raddfa Likert o debygolrwydd annhebygol iawn i debygol iawn y byddai eu hysgol yn parhau â'r dull(iau) a nodwyd.

Roedd cwestiynau'r arolwg nesaf yn gofyn i gyfranogwyr raddio ar raddfa Likert, yn amrywio o ddylanwad negyddol cryf i ddylanwad cadarnhaol cryf, sut mae'r pandemig wedi dylanwadu ar ddiwylliant dysgu proffesiynol yr ysgol ac ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol. Aeth ymlaen i ofyn a yw staff yn fwy rhagweithiol wrth geisio dysgu proffesiynol ac a brofodd ysgolion unrhyw heriau wrth ddarparu dysgu proffesiynol yn ystod y pandemig. Rhoddwyd cyfle i'r gyfranogwyr ymhelaethu ar eu hatebion i'r cwestiynau hyn.

Yn olaf, gofynnwyd i gyfranogwyr raddio ar raddfa Likert o anghytuno'n gryf i gytuno'n gryf a oedd dulliau dysgu proffesiynol yn cael eu gwerthuso yn eu hysgol. Roedd y cwestiynau hyn yn benagored ac yn gofyn i gyfranogwyr sut y gellir cefnogi ysgolion yn ystod y 18 mis nesaf yn natblygiad eu hysgol fel sefydliadau sy'n dysgu a pha sefydliad sydd yn y sefyllfa orau i ddarparu'r cymorth hwn. Roedd cwestiwn cyffredinol ar y diwedd yn caniatáu i gyfranogwyr grybwyll unrhyw beth ychwanegol yn natblygiad eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu ac wrth ddarparu dysgu proffesiynol. (Gweler Atodiad A)

3.5 Dadansoddiad Ystadegol

Ar gyfer y prosiect RTG presennol, fe wnaethom gyrraedd y nifer lleiaf o ysgolion prif ffrwd i gysylltu â nhw (h.y. cynradd, canol ac uwchradd). Felly, fe wnaethom gysylltu â mwy o ysgolion cynradd, canol ac uwchradd (h.y., defnyddiwyd y detholiad ymarferol o ysgolion ar gyfer yr arolwg RTG presennol). Fe wnaethom ddefnyddio technegau ôl-haenu i gywiro'r tebygolrwyddau dethol anghyfartal ac arolygu diffyg ymateb sy'n cyfateb i'r set ddata a ymatebodd i'r set ddata poblogaeth ar sector ysgolion (h.y., cynradd, canol, uwchradd) a lleoliad ysgolion. (rhanbarth 1 [Ceredigion, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Gwynedd, Ynys Môn, Powys a Wrecsam], a rhanbarth 2 [Blaenau Gwent, Pen-y-bont ar Ogwr, Caerffili, Caerdydd, Sir Gaerfyrddin, Merthyr Tudful, Sir Fynwy, Castell-nedd Port Talbot, Casnewydd, Sir Benfro, Powys, Rhondda Cynon Taf, Abertawe, Bro Morgannwg a Thorfaen]). Cafwyd y data poblogaeth ar y sector ysgolion a lleoliad o'r ffrâm sampl. Yn ogystal, cawsom ddata ysgolion cyd-destunol ar gyfer 2021/22 o Ystadegau Llywodraeth Cymru ar gyfer Cymru.

3.6 Dadansoddiad o'r Cwestiwn Penagored

Dadansoddwyd y data ansoddol a gasglwyd o'r cwestiynau penagored trwy ddadansoddiad thematig. Cafodd ymatebion eu codio i ddechrau, ac yna nodwyd themâu. Cwblhawyd hyn gan dri o'r ymchwilwyr yn annibynnol yn y lle cyntaf. Yna fe wnaethant rannu eu dadansoddiadau cyn cytuno ar y codau a'r themâu terfynol. Sicrhodd y broses hon ddadansoddiad trylwyr o'r canfyddiadau ansoddol.

4 Canlyniadau

Mae nodweddion yr ysgolion sy'n cymryd rhan wedi'u cyflwyno yn Nhabl 1.

Mae Tabl 1 yn dangos ym mha awdurdodau addysg leol y mae ymatebwyr wedi'u lleoli ac a yw'r ysgol yn ddwyieithog, cyfrwng Cymraeg, cyfrwng Saesneg neu ffrwd iaith ddeuol. Mae hefyd yn nodi a yw'r ysgol yn y sector Cynradd, Uwchradd neu AAA a maint yr ysgol yn seiliedig ar nifer y disgyblion

Mae Tabl 1 yn dangos nodweddion yr ysgolion a gymerodd ran. Mae'r sampl yn cynnwys $n=61$ o ysgolion, gyda bron i hanner ohonynt wedi'u lleoli ym Mhowys ($n=7$), Rhondda Cynon Taf ($n=7$), Casnewydd ($n=6$) a Sir y Fflint ($n=6$). Y categori iaith ar gyfer llawer o ysgolion yn y sampl yw cyfrwng Saesneg ($n=49$). Mae llawer o ysgolion yn ymwneud â'r sector ysgolion cynradd ($n=46$) ac maent yn addysgu rhwng 101 a 303 o ddysgwyr ($n=28$).

Tabl 1. Nodweddion yr ysgolion sy'n cyfrannu

	Ysgolion cyfranogol
Lleoliad (h.y., awdurdod lleol)	<i>n</i>
Ynys Môn	2
Gwynedd	1
Conwy	3
Sir Ddinbych	1
Sir y Fflint	6
Wrecsam	1
Powys	7
Sir Benfro	1
Sir Gaerfyrddin	4
Abertawe	4
Pen-y-bont ar Ogwr	1
Bro Morgannwg	1
Rhondda Cynon Taf	7
Merthyr Tudful	1
Caerffili	4
Blaenau Gwent	3
Sir Fynwy	4
Casnewydd	6
Caerdydd	4
Cyfanswm	61
Categori iaith yr ysgol	<i>n</i>
Dwyieithog (Math A)	4
Ffrwd ddeuol	1
Cyfrwng Saesneg	49
Cyfrwng Cymraeg	5
Sector ysgol	<i>n</i>
Cynradd	46
Uwchradd	14

Anghenion Addysgol Arbennig	1
Maint yr ysgol	<i>n</i>
100 neu lai o ddysgwyr	8
Rhwng 101 a 303 o ddysgwyr	28
Mwy na 300 o ddysgwyr	9
Rhwng 601 a 1,100 o ddysgwyr	6
1,101 neu fwy o ddysgwyr	10

Nodyn:: Nid oedd unrhyw rwymedigaeth ar aelodau staff a gymerodd ran i ateb cwestiynau'r arolwg os nad oeddent yn dymuno eu gwneud.

4.1 Ysgolion prif ffrwd

4.1.1 Dylanwad pandemig COVID-19 ar fabwysiadu'r model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu'

Prif nod yr arolwg hwn oedd gwerthuso dylanwad y pandemig COVID-19 ar ddatblygiad ysgolion yng Nghymru fel sefydliadau sy'n dysgu. Yn unol â hynny, gofynnwyd i aelodau staff sy'n gyfrifol am ddatblygu YSDau a/neu ddysgu proffesiynol mewn ysgolion nodi i ba raddau yr oedd eu hysgol yn ymgysylltu â'r model YSD. Mae Tabl 2 yn dangos y canrannau wedi'u pwysoli o aelodau staff sy'n adrodd ar eu lefel ymgysylltu ysgol â'r model YSD. Dywedodd ychydig dros hanner y cyfranogwyr eu bod wedi ymgysylltu'n rhesymol â'r model YSD a dywedodd ychydig llai na chwarter y cyfranogwyr eu bod wedi ymgysylltu'n helaeth â'r model YSD. Nododd ychydig llai na chwarter y cyfranogwyr eu bod wedi ymgysylltu'n gyfyngedig neu ddim o gwbl â'r model YSD.

Tabl 2. Sgoriau canrannol wedi'u pwysoli ar gyfer ymatebion aelodau staff i gwestiwn yr arolwg, "I ba raddau roedd eich ysgol wedi ymgysylltu â'r Model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu' cyn mis Mawrth 2020?"

	Dim ymgysylltiad neu ymgysylltiad cyfyngedig	Ymgysylltiad rhesymol	Ymgysylltiad helaeth
	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Ymgysylltiad ysgolion â'r Model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu'	23 (5)	54 (6)	23 (5)

Nodyn: GS yw'r talfyriad o Gwall Safonol y cymedr. Mae GS yn derm sy'n cael ei ddefnyddio i ddisgrifio'r amrywioldeb ar draws samplau lluosog o boblogaeth.

Yn ogystal, gwnaethom werthuso dylanwad y pandemig COVID-19 ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Mae Tabl 3 yn dangos y ganran wedi'i phwysoli o aelodau staff sy'n adrodd ar fath a graddau dylanwad y pandemig COVID-19 ar ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Dywedodd ychydig dros 60% o'r cyfranogwyr fod y pandemig naill ai wedi cael dylanwad negyddol bach neu gryf ar

eu datblygiad fel sefydliad sy'n dysgu, gyda dim ond 27% o'r cyfranogwyr yn nodi bod gan y pandemig naill ai ddylanwad bach neu ddylanwad cadarnhaol cryf ar eu datblygiad fel sefydliad sy'n dysgu.

Tabl 3. Sgoriau canrannol wedi'u pwysoli ar gyfer ymatebion aelodau staff i gwestiwn yr arolwg, "Pa ddylanwad y mae pandemig COVID-19 yn ei gael ar ddatblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu?"

	Dylanwad cadarnhaol cryf	Mân ddylanwad cadarnhaol	Dim dylanwad	Mân ddylanwad negyddol	Dylanwad negyddol cryf
	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Dylanwad y pandemig COVID-19 ar ddatblygiad ysgol fel sefydliad sy'n dysgu	10 (7)	18 (5)	10 (4)	44 (7)	18 (5)

Roeddem hefyd yn anelu at werthuso pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model YSD yn ystod ac ar ôl y pandemig COVID-19. Er mwyn mesur pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model ysgolion fel trefniadaeth dysgu ar gyfer ysgolion, gofynnwyd i aelodau staff raddio pa mor ddefnyddiol oedd y saith dimensiwn yn ystod cyfnodau allweddol o'r pandemig. Mae Tabl 4 yn dangos canrannau pwysol graddfeydd aelodau o staff o ddefnyddioldeb y saith dimensiwn rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022. Mae hyn yn seiliedig ar atgofion y cyfranogwyr yn hytrach na'u hymatebion i ddau arolwg gwahanol sy'n cael eu gweinyddu ar y ddau gyfnod gwahanol hyn. Cynyddodd nifer y cyfranogwyr a adroddodd fod pob dimensiwn naill ai'n ddefnyddiol iawn neu'n hynod ddefnyddiol wrth gymharu ymatebion o'r cyfnod cyntaf (Mawrth 2020 i Orffennaf 2020) â'r ail gyfnod (Medi 2021 i Ionawr 2022). Nid oedd unrhyw wahaniaeth arwyddocaol rhwng ymatebion y cyfranogwyr bod dimensiynau'n weddol ddefnyddiol rhwng y cyfnod cyntaf a'r ail gyfnod. Gostyngodd nifer y cyfranogwyr a adroddodd fod y saith dimensiwn naill ai ddim yn ddefnyddiol o gwbl neu ychydig yn ddefnyddiol ar gyfer pob dimensiwn yn yr ail gyfnod (Medi 2020 i Ionawr 2022) wrth gymharu hyn â'r cyfnod cyntaf (Mawrth 2020 i Orffennaf 2020).

Y trydydd dimensiwn 'Hyrwyddo dysgu tîm a chydweithio ymhlith yr holl staff' oedd â'r nifer uchaf o ymatebion yn nodi bod y dimensiwn hwn naill ai'n ddefnyddiol iawn neu'n hynod ddefnyddiol, tra bod y chweched dimensiwn 'Dysgu gydag ac oddi wrth yr amgylchedd allanol a hefyd y system fwy' a gafodd y nifer lleiaf o ymatebion yn nodi ei fod naill ai'n ddefnyddiol iawn neu'n hynod ddefnyddiol yn ystod y ddau gyfnod.

Tabl 4. Sgoriau canran wedi'u pwysoli ar gyfer ymatebion staff ysgol i gwestiynau'r arolwg, "Pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu rhwng Mawrth 2020 a

Gorffennaf 2020?" a "Pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model Ysgolion sy'n Sefydliadau sy'n Dysgu rhwng Medi 2021 ac Ionawr 2022?"

	Y 7 Dimensiwn	Ddim yn ddefnyddiol o gwbl	Ychydig yn ddefnyddiol	Cymedrol ddefnyddio l	Defnyddiol iawn	Hynod ddefnyddiol
		% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	1. Datblygu a rhannu gweledigaeth sy'n canolbwyntio ar ddysgu'r holl fyfyrwyr	14 (4)	17 (5)	32 (6)	23 (6)	15 (4)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		2 (2)	7 (3)	27 (6)	41 (6)	24 (6)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	2. Creu a chefnogi cyfleoedd dysgu parhaus i'r holl staff	11.7 (4)	22 (6)	30 (6)	24 (6)	13 (4)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		2 (2)	12 (4)	28 (6)	35 (6)	24 (6)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	3. Hyrwyddo dysgu tîm a chydweithio ymhlith yr holl staff	8 (4)	17 (5)	26 (6)	34 (6)	15 (5)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		2 (2)	7 (3)	28 (6)	43 (7)	21 (5)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	4. Sefydlu diwylliant o ymholi, arloesi ac archwilio	15 (5)	20 (5)	28 (6)	27 (6)	10 (4)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		5 (3)	7 (3)	24 (6)	43 (7)	21 (5)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	5. Gwreiddio systemau ar gyfer casglu a chyfnewid gwybodaeth a dysgu	17 (5)	20 (5)	23 (6)	32 (6)	8 (4)

	Y 7 Dimensiwn	Ddim yn ddefnyddiol o gwbl	Ychydig yn ddefnyddiol	Cymedrol ddefnyddiol	Defnyddiol iawn	Hynod ddefnyddiol
		% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		7 (3)	4 (3)	35 (6)	38 (6)	17 (5)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	6. Dysgu gydag a gan yr amgylchedd allanol a system ddysgu fwy	15 (5)	17 (5)	39 (6)	21 (5)	8 (4)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		7 (4)	7 (4)	34 (6)	35 (6)	18 (5)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	7. Modelu a thyfu arweinyddiaeth ddysgu	17 (5)	19 (5)	31 (6)	27 (6)	7 (3)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		4 (3)	5 (3)	34 (7)	37 (6)	21 (6)

Yn yr arolwg hwn, roeddem hefyd yn anelu at werthuso pa mor ddefnyddiol oedd pedair thema drawsgyfeiriol y model sefydliadau sy'n dysgu ar gyfer ysgolion yn ystod cyfnodau allweddol o bandemig COVID-19. Mae Tabl 5 yn dangos canrannau pwysol graddfeydd aelodau staff o ddefnyddioldeb y pedair thema drawsgyfeiriol rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022. Cynyddodd nifer y cyfranogwyr a adroddodd fod pob thema drawsgyfeiriol naill ai'n ddefnyddiol iawn neu'n hynod ddefnyddiol wrth gymharu ymatebion o'r cyfnod cyntaf (Mawrth 2020 i Orffennaf 2020) i'r ail gyfnod (Medi 2021 i Ionawr 2022). Nid oedd unrhyw wahaniaeth arwyddocaol rhwng ymatebion y cyfranogwyr bod pob thema drawsgyfeiriol yn weddol ddefnyddiol rhwng y cyfnod cyntaf a'r ail gyfnod. Gostyngodd nifer y cyfranogwyr a adroddodd nad oedd y pedair thema drawsgyfeiriol yn ddefnyddiol o gwbl neu ychydig yn ddefnyddiol ar gyfer pob dimensiwn yn yr ail gyfnod (Medi 2020 i Ionawr 2022) wrth gymharu hyn â'r cyfnod cyntaf (Mawrth 2020 i Orffennaf 2020).

Y thema drawsgyfeiriol 'Technoleg' oedd â'r nifer uchaf o ymatebion yn cytuno bod y thema hon naill ai'n ddefnyddiol iawn neu'n hynod ddefnyddiol, tra mai'r thema drawsgyfeiriol 'Amser' a gafodd y nifer lleiaf o ymatebion yn nodi ei fod naill ai'n ddefnyddiol iawn neu'n hynod ddefnyddiol yn ystod y ddau gyfnod.

Tabl 5. Sgoriau canrannol wedi'u pwysoli ar gyfer ymatebion aelod o staff i gwestiynau'r arolwg, "Pa mor ddefnyddiol oedd y pedair thema drawsgyfeiriol yn natblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu rhwng

mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020?" a "Pa mor ddefnyddiol oedd y pedair thema drawsgyfeiriol yn natblygiad eich ysgol fel sefydliad dysgu, rhwng mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022?"

	Thema trawsgyfeiriol	Ddim yn ddefnyddiol o gwbl	Ychydig yn ddefnyddiol	Cymedrol ddefnyddiol	Defnyddiol iawn	Hynod ddefnyddiol
		% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	Technoleg	8 (3)	9 (4)	15 (5)	22 (5)	46 (6)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		5 (3)	4 (3)	17 (5)	36 (6)	38 (7)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	Amser	17 (5)	12 (4)	29 (6)	28 (6)	15 (5)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		5 (3)	12 (4)	33 (6)	33 (6)	17 (5)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	Ymddiriedolaeth	12 (4)	5 (3)	29 (6)	30 (6)	25 (6)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		7 (3)	4 (3)	26 (6)	33 (7)	31 (6)
Mawrth 2020 a Gorffennaf 2020	Meddwl gyda'n gilydd	10 (4)	12 (4)	22 (5)	35 (6)	22 (5)
Medi 2021 ac Ionawr 2022		7 (3)	4 (3)	21 (5)	40 (7)	29 (6)

4.1.2 Dylanwad pandemig COVID-19 ar ddysgu proffesiynol mewn ysgolion

Nod eilaidd yr arolwg hwn oedd gwerthuso dylanwad y pandemig COVID-19 ar ddysgu proffesiynol mewn ysgolion (h.y., ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir mewn ysgolion, diwylliant dysgu proffesiynol ysgolion ac ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol). Mae Tabl 6 yn dangos y canrannau wedi'u pwysoli o raddfeydd cyfranogwyr aelodau staff o ddylanwad y pandemig COVID-19 ar ymgysylltu â dysgu proffesiynol mewn ysgolion.

Dywedodd nifer uwch o gyfranogwyr (48%) fod y pandemig naill ai wedi cael dylanwad negyddol bach neu gryf ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddiwyd yn eu hysgol o gymharu â'r pandemig a gafodd ddylanwad cadarnhaol bach neu gryf (33.3%). Mae'n bwysig nodi yma fod yr ymatebion hyn yn oddrychol iawn ac yn wahanol rhwng lleoliadau, gyda dim ond un ymateb o bob lleoliad yn cael ei gasglu. Nid oedd llawer o wahaniaeth rhwng y math o ddylanwad (cadarnhaol neu negyddol) a gafodd y pandemig ar ddiwylliant dysgu proffesiynol ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Dywedodd pum deg dau'r cant o'r cyfranogwyr fod y pandemig naill ai wedi cael dylanwad cadarnhaol bach neu gryf ar lefel ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol yn eu hysgol, sy'n awgrymu bod staff wedi ystyried ymhellach yr angen posibl a'r budd posibl o ddysgu proffesiynol. Dywedodd tri deg tri'r cant o gyfranogwyr fod gan y pandemig ddylanwad negyddol bach neu gryf.

Tabl 6. Sgoriau canrannol pwysol ar gyfer dylanwad pandemig COVID-19 ar y dulliau dysgu proffesiynol, ysgolion fel diwylliant dysgu proffesiynol y sefydliad sy'n dysgu, ac ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol yn yr ysgol

Eitem yr arolwg	Dylanwad cadarnhaol cryf	Mân ddylanwad cadarnhaol	Dim dylanwad	Mân ddylanwad negyddol	Dylanwad negyddol cryf
	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Pa ddylanwad y mae pandemig COVID-19 wedi'i gael ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddiwyd yn eich ysgol yn ystod y pandemig?	13 (4)	30 (6)	8 (4)	27 (6)	21 (5)
Pa ddylanwad y mae'r pandemig wedi'i gael ar ddiwylliant dysgu proffesiynol eich ysgol fel sefydliadau sy'n dysgu?	8 (4)	31 (6)	24 (6)	29 (6)	8 (4)
At ei gilydd, pa ddylanwad y mae'r pandemig wedi'i gael ar lefel ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol yn eich ysgol?	13 (4)	39 (6)	15 (5)	27 (6)	7 (3)

Roeddem hefyd yn anelu at benderfynu a oedd aelodau staff yn fwy gweithgar wrth chwilio am gyfleoedd dysgu proffesiynol, ac roeddem am nodi'r heriau a brofwyd wrth ddarparu dysgu proffesiynol mewn ysgolion yn ystod y pandemig COVID-19. Mae Tabl 7 yn dangos y ganran wedi'i phwysoli o gyfranogwyr sy'n adrodd a oedd aelodau staff yn eu hysgol yn fwy gweithgar wrth chwilio am gyfleoedd dysgu proffesiynol ac a oedd heriau wedi'u profi o ran darparu dysgu proffesiynol mewn ysgolion. Dywedodd pum deg naw'r cant o'r cyfranogwyr fod staff wedi dod yn fwy rhagweithiol ers dechrau'r pandemig hyd heddiw o ran ceisio dysgu proffesiynol, gyda 41% o'r cyfranogwyr yn nodi nad oedd staff wedi dod yn fwy rhagweithiol wrth geisio dysgu proffesiynol. Mae hyn yn gyson â thros hanner yr ymatebwyr yn nodi bod y pandemig wedi cael effaith gadarnhaol ar lefelau ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol. Byddai'n ddiddorol archwilio ymhellach pam fod hyn, gan ei bod yn anodd datgan yn hyderus bod hwn yn ganlyniad uniongyrchol i'r pandemig.

Tabl 7. Sgoriau canran wedi'u pwysoli ar gyfer ymatebion i gwestiynau'r arolwg ar agweddau a heriau dysgu proffesiynol mewn ysgolion

Eitem arolwg	Opsiwn ymateb	%	GS
A yw staff yn eich ysgol wedi bod yn fwy rhagweithiol ers dechrau'r pandemig COVID-19 hyd heddiw, wrth geisio dysgu proffesiynol?	Do	59	6
	Na	41	6
A brofodd eich ysgol unrhyw heriau o ran hwyluso dysgu proffesiynol ers dechrau pandemig COVID-19 hyd heddiw?	Do	85	5
	Na	16	5

Yn yr arolwg hwn, roeddem hefyd yn anelu at benderfynu a yw ysgolion yn gwerthuso eu darpariaeth o ddysgu proffesiynol. Mae Tabl 8 yn dangos y ganran wedi'i phwysoli o adroddiadau aelodau staff ar werthuso dysgu proffesiynol yn eu hysgolion. Roedd wyth deg y cant o'r cyfranogwyr yn cytuno neu'n cytuno'n gryf fod dulliau dysgu proffesiynol yn cael eu gwerthuso yn eu hysgol. Byddai angen ymchwilio ymhellach i bennu effeithiolrwydd y dulliau dysgu proffesiynol hyn a, neu a yw newidiadau'n cael eu rhoi ar waith oherwydd y dulliau hyn.

Tabl 8. Sgoriau canran wedi'u pwysoli ar gyfer ymatebion aelod o staff i gwestiwn yr arolwg, "Mae dulliau dysgu proffesiynol yn ein hysgol yn cael eu gwerthuso (h.y., mae'r ysgol yn casglu ac yn defnyddio tystiolaeth o ran deilliannau dysgu disgyblion, adborth athrawon a disgyblion i benderfynu sut i wella arfer yn y dyfodol, gwerthuso ei effaith ac i lywio cynllunio ar gyfer dysgu proffesiynol yn y dyfodol)?"

	Cytuno'n gryf	Cytuno	Niwtral	Anghytuno	Anghytun o'n gryf
	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)	% (GS)
Mae dulliau dysgu proffesiynol yn cael eu gwerthuso yn yr ysgol	31 (6)	49 (7)	13 (5)	5 (3)	2 (2)

Ein nod hefyd oedd nodi darparwyr strategaethau dysgu proffesiynol a'r dulliau dysgu sydd wedi bod yn effeithiol i ysgolion yn ystod pandemig COVID-19. Mae Tabl 9 yn dangos nifer y staff (mewn canrannau) sy'n adrodd ar ba ddarparwyr oedd yn darparu dysgu proffesiynol parhaus, ac mae Tabl 10 yn dangos sgoriau canrannol y staff a adroddodd pa ddulliau dysgu oedd yn effeithiol ar gyfer eu hysgol yn ystod pandemig COVID-19. Dywedodd mwyafrif y cyfranogwyr (85%) fod eu hysgol eu hunain wedi darparu eu dysgu proffesiynol parhaus yn ystod y pandemig COVID-19 a 'dysgu achrededig' (38%) ac ysgol i ysgol (39%) oedd y mathau isaf o ddysgu proffesiynol parhaus. yn ystod yr amser hwn. Dywedodd chwe deg y

cant o'r cyfranogwyr fod eu rhanbarth (dan arweiniad consortia) yn darparu dysgu proffesiynol parhaus a'u Hawdurdod Lleol (48%). Dywedodd pum deg y cant o'r cyfranogwyr fod dysgu proffesiynol parhaus yn cael ei ddarparu trwy 'ddysgu clwstwr, lle mae nifer o ysgolion yn cydweithio i ddysgu gyda'i gilydd ac oddi wrth ei gilydd.

Tabl 9. Sgoriau canrannol ar gyfer ymatebion aelod o staff i gwestiwn yr arolwg, "Pwy sydd wedi darparu dysgu proffesiynol parhaus i'ch ysgol yn ystod pandemig COVID-19?"

Darparwr	%	<i>n</i>
Dysgu achrededig	38	23
Dysgu ysgol-i-ysgol	39	24
Dysgu clwstwr	50	30
Arweinir gan gonsortia	60	36
Arweinir gan yr awdurdod lleol	48	29
Ein hysgol ni	85	51

Mae'r canlyniadau yn Nhabl 10 yn awgrymu mai 'Dysgu Cyfunol' (86%) a 'Diwrnod(au) HMS ysgol gyfan' (83%) a adroddwyd gan gyfranogwyr fel y ffurfiau mwyaf effeithiol ar ddysgu proffesiynol ar gyfer eu hysgol yn ystod y pandemig. Y ffurf leiaf effeithiol o ddysgu proffesiynol oedd 'Astudio gwers' (3%) a 'Grwpiau astudio' (3%).

Tabl 10. Sgoriau canrannol ar gyfer ymatebion aelod o staff i gwestiwn yr arolwg, "Pa un o'r dulliau dysgu canlynol sydd wedi bod yn effeithiol ar gyfer eich ysgol yn ystod y pandemig COVID-19?"

Ymagwedd ddysgu	%	<i>n</i>
Dysgu cyfunol	86	51
Diwrnod(au) HMS ysgol gyfan	83	49
Dysgu proffesiynol adrannol / graddol	58	34
Ymholiad athro/athrawes	58	34
Cynllunio tîm	58	34
Craffu ar waith dysgwyr	51	30
Darllen	49	29
Hyfforddi a mentora	46	27

Ymagwedd ddysgu	%	<i>n</i>
Arsylwi gan gymheiriaid ac adborth	34	20
Addysgu tîm	14	8
Grwpiau astudio	3	2
Astudio gwers	3	2

Yn ogystal, roeddem hefyd yn anelu at ddarganfod a ddefnyddiodd ysgolion ymagwedd(au) dysgu proffesiynol gwahanol yn ystod pandemig COVID-19. Mae Tabl 11 yn dangos y ganran wedi'i phwysoli o aelodau staff sy'n adrodd a wnaeth eu hysgol dreialu ymagwedd(au) gwahanol. Dywedodd chwe deg pedwar y cant o'r cyfranogwyr eu bod wedi treialu gwahanol ymagwedd(au) dysgu proffesiynol a dywedodd 36% nad oeddent.

Tabl 11. *Sgoriau canrannol pwysol ar gyfer ymatebion aelod o staff i gwestiwn yr arolwg, "Fel rhan o strategaeth eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu, a yw'r ysgol wedi treialu ymagwedd(au) gwahanol o ddysgu proffesiynol ers dechrau pandemig COVID-19 hyd heddiw?"*

Opsion ymateb	%	GS
Ie	64	7
Na	36	7

At hynny, rhoddwyd cyfle i gyfranogwyr adrodd ar unrhyw ymagwedd(au) dysgu a ddefnyddiodd eu hysgol am y tro cyntaf yn ystod y pandemig COVID-19 ac i nodi pa mor debygol oedd eu hysgol o barhau â'r ymagwedd(au) dysgu yr oeddent wedi'u hadrodd.

Adroddodd y data ansoddol o'r cwestiwn ymateb rhydd am y ymagwedd(au) dysgu fod yr ysgol a dreialwyd yn ystod y pandemig wedi'i dosbarthu'n bedwar categori. Y categorïau hyn oedd: (1) dysgu ar sail ymholiad, (2) hyfforddiant digidol, (3) dysgu proffesiynol wyneb yn wyneb, a (4) dysgu cyfunol. Cyfrifwyd y ganran o aelodau staff ag ymateb ym mhob categori. Mae'r pedwar categori (yn ogystal ag enghreifftiau o bob categori), ynghyd â graddfeydd cyfranogwyr aelodau staff o ba mor debygol oedd eu hysgol o barhau â'r dulliau dysgu, wedi'u cyflwyno yn Nhabl 12. Nododd y cyfranogwyr mai 'dysgu proffesiynol ar-lein' (84%) oedd y dull dysgu a gafodd ei dreialu fwyaf ac a oedd fwyaf tebygol o barhau gan eu hysgol (4). Dywedodd y cyfranogwyr mai 'Dysgu ar sail ymholiad' oedd y dull a gafodd ei dreialu lleiaf (28) a'r lleiaf tebygol o gael ei barhau gyda (0.1) (gweler Tabl 12.).

Tabl 12. *Yn cyflwyno'r sgorau canrannol ar gyfer ymatebion aelodau staff i'r categorïau o ddulliau dysgu a dreialwyd gan eu hysgol a'r sgorau cymedrig ar gyfer graddau aelodau staff o ba mor debygol oedd eu hysgol o barhau â'r dulliau dysgu.*

Categori ymagwedd ddysgu	Engbreifftiau	% (n)	M
Dysgu proffesiynol ar-lein	Hyfforddiant ar-lein clwstwr, cyfarfodydd Teams a gweithdai, dysgu anghydamserol, gweminarau byw, hyfforddiant DPP rhithwir	84 (27)	4
Dysgu proffesiynol wyneb yn wyneb	Rhannu dysgu proffesiynol gan staff mewn fforymau agored (e.e., cyfarfodydd staff), arsylwi cymheiriaid, arweinwyr mentora, darparwyr allanol, defnyddio Teithiau Cerdded	41 (13)	4
Dysgu cyfunol	Ffurflen Google, ymgynghoriad ysgol, gwyllo gweminar ac yna dod at ei gilydd i drafod addysgeg dysgu o bell yn fyw ac wedi'i recordio.	38 (12)	4
Dysgu ar sail ymholiad	Ymholi athrawon, grwpiau ymchwil a datblygu, cylch ymholi disgyblion, ymholiadau cydweithredol, grwpiau ymchwil a datblygu.	28 (9)	0.1

Nodyn: Cafodd graddau aelodau o staff o ba mor debygol oedd eu hysgol o barhau i ddefnyddio'r categorïau ymagwedd ddysgu eu gwneud ar raddfa 5 pwynt, o annhebygol iawn (1) i debygol iawn (5). Mae graddfeydd uwch yn dangos bod yr aelodau staff wedi graddio eu hysgol yn fwy tebygol o barhau i ddefnyddio'r dull hwn.

Yng nghwestiwn olaf yr arolwg, gofynnwyd i aelodau staff nodi pa ddarpariaeth/rolau y maent yn gyfrifol amdanynt yn eu hysgol. Mae Tabl 13 yn dangos y gwahanol ddarpariaethau/rolau a chanran pwysol yr aelodau staff sy'n adrodd ar y ddarpariaeth/rôl y maent yn gyfrifol amdani yn eu hysgol. Mae saith deg saith y cant o'r cyfranogwyr yn gyfrifol am Ddysgu Proffesiynol ac Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu yn eu hysgolion gyda 18% yn gyfrifol am Ddysgu Proffesiynol a 5% yn gyfrifol am Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu yn eu hysgolion.

Tabl 13. Nodweddion yr aelodau staff a gymerodd ran a ymatebodd

Darpariaeth/rôl	%	[CI]
Dysgu proffesiynol	18	[10, 30]

Darpariaeth/rôl	%	[CI]
Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu	5	[2, 15]
Dysgu proffesiynol ac Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu	77	[64, 86]

4.1.3 Ymatebion penagored ar ddylanwad pandemig COVID-19 ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliad sy'n dysgu a dysgu proffesiynol

Tynnwyd data ansoddol yr arolwg o naw ymateb penagored lle gofynnwyd i gyfranogwyr fyfyrion ar y canlynol:

- Sut roedd ymgysylltiad eu hysgol â'r model YSD, fel y'i lluniwyd gan Lywodraeth Cymru, wedi helpu'r sefydliad i gwrdd â'r heriau o weithio o fewn y pandemig.
- Sut roedd y pandemig wedi dylanwadu neu addasu diwylliant, agweddau at, neu brosesau sy'n gysylltiedig â dysgu proffesiynol yn eu hysgol.
- Yr hwyluswyr a'r atalyddion o ran datblygiad eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu yn y flwyddyn academiaidd gyfredol.
- Sut y dylai eu hysgol gael ei chefnogi dros y 18 mis nesaf o ran dysgu broffesiynol a'i datblygiad fel sefydliad sy'n dysgu.

Mae'r canfyddiadau o'r ymatebion ansoddol yn ychwanegu manylion at y canlyniadau meintiol yn yr adran flaenorol ac fe'u cyflwynir isod a'u grwpio yn y meysydd thema hyn. Gellir cysylltu ymatebion cyfranogwyr o fewn pob maes thema hefyd â'r pedair thema draws gyfeiriol sy'n rhedeg ar draws saith dimensiwn y model YSD (OECD, 2016): technoleg, amser, ymddiriedaeth a meddwl gyda'n gilydd. Nodir y cysylltiadau posibl hyn hefyd.

a) O ran ymgysylltiad ysgolion â'r model YSD, mae'r canfyddiadau canlynol o'r data ansoddol yn nodedig ac yn gysylltiedig â'r thema draws gyfeiriol *meddwl gyda'n gilydd*:

Dywedodd rhai cyfranogwyr eu bod yn teimlo bod cysylltiadau clwstwr cryf ac arferion gwaith clwstwr wedi caniatáu iddynt ddysgu gyda'u hamgylchedd allanol ac oddi wrtho. Yn ogystal, llwyddodd cysylltiadau clwstwr a sefydlwyd cyn y pandemig i ffynnu yn ystod y pandemig a darparu llwyfan y mae mawr ei angen ar gyfer datblygu ysgolion. Er enghraifft, datblygu'r Cwricwlwm i Gymru, hyd yn oed mewn amgylchiadau heriol, gydag un cyfranogwr yn amlygu'r canlynol:

"Nawr bod cyfarfodydd wyneb yn wyneb wedi aildechrau, rwy'n credu y bydd model YSD a dysgu proffesiynol (DP) o ysgolion yn datblygu'n aruthrol trwy gyfarfodydd clwstwr, gweithio ysgol-i-ysgol, a rhannu'n ehangach. Mae wedi bod yn amlwg sut mae ysgolion clwstwr agored, gonest ac effeithiol wedi cydweithio a heb fod angen presenoldeb Consortia."

Awgrymwyd y dylid pwysleisio rhwydweithiau ochrol pwerus o'r math hwn wrth ddatblygu system gyfan yn y dyfodol.

Dywedodd llawer o gyfranogwyr fod ymgysylltiad dwfn a rhagweithiol blaenorol â'r model YSD wedi eu gadael mewn sefyllfa arbennig o gryf gyda dyfodiad y pandemig, gydag un cyfranogwr yn nodi:

"Roedd y staff eisoes yn ymwybodol o'r angen i fod yn hyblyg ac i wynebu unrhyw heriau fel tîm - roedd arfer eisoes yn dangos gweledigaeth gyffredin gref, diwylliant o ymholi, hunaniaeth fel tîm, arfer DP cryf yn galluogi staff i ymateb yn effeithiol ac yn gadarnhaol iawn".

Roedd gweledigaeth ac ymrwymiad ar y cyd i ddysgu proffesiynol (DP) a sefydlwyd cyn y pandemig yn golygu bod darparu DP yn ystod y pandemig yn fwy llwyddiannus o lawer. Gyda chyfranogwyr yn nodi:

"Fe wnaeth ein hymrwymiad ar y cyd i ddysgu proffesiynol, a'n gweledigaeth ar y cyd ohono gynorthwyo'r pontio i ddysgu ar-lein".

"Roedd diwylliant ac ethos sefydledig yn ein gosod mewn sefyllfa dda, yn enwedig o ran dysgu broffesiynol, dysgu cyfunol a mentrau lles ar gyfer staff a disgyblion".

"Roedd arferion sefydledig ar gyfer cydweithio, yn enwedig o fewn ein clwstwr, yn caniatáu ar gyfer rhannu arfer dda yn ystod cyfnodau o ddysgu gartref. Fel ysgol, roeddem yn glir ynghylch ein 'gweledigaeth ar y cyd' ar gyfer sut i gyflwyno dysgu gartref i bob disgybl".

Fodd bynnag, nododd rhai cyfranogwyr fod dyfodiad y pandemig wedi rhoi rhyddhad i lefel ymgysylltiad YSD yn yr ysgol:

"Roedd bod â gwybodaeth am y model YSD yn ddefnyddiol i'r uwch dîm arweinyddiaeth (UDA) a oedd yn fwy ymwybodol o'r hyn y dylem fod yn ei wneud a rhoi arferion ar waith ond ddim mor ddefnyddiol i rai athrawon a chynorthwywyr addysgu nad ydynt wedi cael fawr ddim cysylltiad ag ef." Mewn gwirionedd, dangosodd y pandemig fylchau mewn 'dysgu tîm'.

Gan aros o fewn y thema ymgysylltu â'r YSD, gwnaeth un cyfranogwr bwynt arwyddocaol yn ymwneud â'r thema draws gyfeiriol o ymddiriedaeth:

"Rwy'n meddwl, ar ôl canolbwyntio ar fodel YSD cyn i'r pandemig ddechrau, ein bod ni, fel staff, yn barod ar gyfer yr heriau sy'n gysylltiedig â'r newid i ddarparu dysgu o gartref o safon. Roedd gennym berthnasodd ymddiriedus gyda'n gilydd a chyda rhieni. Roeddem wedi gweithio gyda'r holl randdeiliaid ar ein gweledigaeth ysgol ac wedi ymgysylltu â datblygu'r dimensiwn 'hyrwyddo dysgu tîm a chydweithio'. Roedd hyn yn ein galluogi i weithio'n agos fel tîm, gan ddysgu oddi wrth ein gilydd a chefnogi ein gilydd gyda thechnolegau digidol a llwyfannau ar-lein."

b) Roedd llawer o gyfranogwyr yn cydnabod datblygiadau cadarnhaol pan gawsant eu hannog i nodi sut roedd y pandemig wedi dylanwadu ar neu wedi addasu'r diwylliant, yr agweddau at, neu'r prosesau sy'n gysylltiedig â dysgu proffesiynol yn eu hysgol. Mae'r mwyafrif o'r rhain yn ymwneud â thema drawsnewidiol technoleg.

Nododd y cyfranogwyr effaith gadarnhaol ar ddysgu proffesiynol, gan nodi y gall ymarferwyr ei gyrchu unrhyw bryd mewn unrhyw le gan nad oedd unrhyw ofynion i deithio neu adael yr ysgol, ac awgrymodd un cyfranogwr y buddion rhyng-gysylltiedig lluosog canlynol:

"Hoffem barhau i gael mynediad i bawb - parhau i gofnodi a hwyluso ar-lein fel y gallwn barhau i sicrhau bod cymaint o bobl â phosibl yn gallu cael mynediad iddo. Ar hyn o bryd, os yw cyfarfod neu DP wedi'i gynllunio i bara awr, mae'n rhaid i ni hwyluso bod aelod o staff allan o'r dosbarth am awr. Os bydd pethau'n dychwelyd i'r ffordd yr oedd hi, gyda staff yn gorfod gadael y safle'n gyson, mae hynny'n golygu

bod rhaid i ni ofalu am ddosbarth am hanner diwrnod ar gyfer cyfarfod/DP, sy'n para awr. Byddem hefyd yn gyndyn o roi unrhyw fath o bwysau arnynt i fynychu digwyddiadau ar ôl ysgol oddi ar y safle, a all lusgo ymlaen, bod yn hwyr i ddechrau (aros i bawb gyrraedd) a chanlyniad hynny yw eu bod adref yn hwyrach. Mae ein horiau gwaith oddi cartref wedi gwella'n fawr ers i'r dull gweithredu o bell ddechrau, ac nid yw lles staff erioed wedi bod mor bwysig. Yn ogystal â hyn, mae pobl yn dechrau codi tâl pan fyddwch chi'n cyrraedd. NID OES UNRHYW FFORDD y gallem dalu am 1/4 o'r DP yr ydym wedi'i dderbyn yn y flwyddyn academaidd ddiwethaf pe bai'n rhaid i ni dalu am staff cyflenwi a chostau cwrs".

Nododd ymatebwyr hefyd fod technoleg yn rhoi mynediad i ystod ehangach o ddeunyddiau. Fodd bynnag, i rai, mae'r ystod eang o gyfleoedd yn ei gwneud hi'n anodd blaenoriaethu ac felly awgrymwyd y gallai fod 'gwell cymorth yn y dyfodol wrth benderfynu ar yr hyfforddiant sy'n cyd-fynd orau'.

Nododd cyfranogwyr hefyd fod technoleg wedi grymuso staff i gymryd perchnogaeth o'u DP ac i ddefnyddio dulliau DP amrywiol yn rhagweithiol trwy, er enghraifft, gyrchu podlediadau neu ymgysylltu â rhwydweithiau athrawon a drefnwyd yn ochrol. I lawer, mae hyn yn dod yn rhan annatod o ddiwylliant sefydliadol. Yn ogystal, nododd rhai cyfranogwyr eu bod yn teimlo bod cyfran uwch o staff yn cymryd rhan weithredol yn awr mewn DP trwy ddulliau ar-lein. Roedd rhai cyfranogwyr o'r farn bod mwy o DP yn digwydd a bod hyn wedi newid agweddau unigolion at DP ar-lein yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Gallai hefyd fod wedi ei gwneud yn haws i staff rannu ffynonellau a chyfleoedd DP a awgrymwyd.

Fodd bynnag, roedd rhai pwyntiau negyddol eto yn ymwneud â thema draws gyfeiriol technoleg a godwyd gan gyfranogwyr:

- Awgrymodd rhai cyfranogwyr efallai fod ansawdd DP ar-lein yn fwy amrywiol. Er enghraifft, roedden nhw'n gweld y gallai'r modd ar-lein gael effaith negyddol ar ansawdd, ac awgrymodd rhai bod rhwyddineb rhoi llwyfan i brofiadau DP yn arwain at nifer fwy o adnoddau 'ansawdd gwael'.
- Nododd rhai cyfranogwyr fod y canfyddiad bod DP ar-lein yn cael effaith gyfyngedig ar leiafrif o staff ac awgrymwyd y gallai dulliau DP ar-lein fod yn annymunol i gydweithwyr.
- Mynegodd rhai cyfranogwyr bryder bod llawer o DP ar-lein yn canolbwyntio ar lefel yr unigolyn ac nad yw 'mor gynhyrchiol â gallu cael staff yn gweithio gyda'i gilydd yn yr un ystafell'.
- Nododd rhai cyfranogwyr o ysgolion gwledig fanteision posibl DP ar-lein ond mynegwyd rhwystredigaeth ynghylch seilwaith technoleg wael canfyddedig (e.e. cyflymder a chapasiti band eang).

Soniodd yr ymatebwyr am eu canfyddiad o hwyluswyr ac atalyddion o ran datblygiad eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu yn y flwyddyn academaidd gyfredol.

Mae'r rhan fwyaf o'r hwyluswyr yn gysylltiedig â thema draws gyfeiriol technoleg:

- Nododd rhai bod mwy o botensial ar gyfer cydweithredu â chydweithwyr clwstwr a rhanddeiliaid eraill, er enghraifft, gyda rhieni trwy arolygon, a nodwyd y gallent ehangu rhwydweithiau cydweithredol presennol trwy ddulliau ar-lein, er enghraifft, gwella eu cysylltiadau PYPC.
- Nododd rhai cyfranogwyr hefyd fod technoleg bellach yn cynnig posibiliadau cydweithio newydd gyda phartneriaid na fyddai wedi bod yn ymarferol neu hyd yn oed eu hystyried o'r blaen, er enghraifft, mentrau cydweithredol ag ymarferwyr yn Awstralia. Mae technoleg bellach yn cael ei normaleiddio i rai ac fe'i hawgrymir fel blaenoriaeth ar gyfer y system yn y dyfodol.

Fodd bynnag, nodwyd atalyddion penodol hefyd. Roedd rhai yn ymwneud â thema drawsnewidiol *amser*:

Nododd y cyfranogwyr gynnydd mewn absenoldeb staff dros y ddwy flynedd ddiwethaf, a oedd wedi cael effaith ganfyddedig ar eu gallu i ddatblygu fel sefydliad sy'n dysgu.

- Nododd y cyfranogwyr hefyd gyfyngiadau ychwanegol yn ymwneud ag amser, megis yr angen i weithio gyda chyllidebau cyfyngedig (cyfyngu ar brynu staff allan), yr angen i ganolbwyntio ar faterion gweithredol tymor byr, neu'r pwysau amser o jyglo ystod o ddiwygiadau brys megis gweithredu Cwricwlwm i Gymru.

Gall rhai atalyddion gael eu cysylltu'n fwy cyffredinol â'r thema drawsgyfnawidiol o *feddwl gyda'n gilydd*:

- Nododd rhai cyfranogwyr ddiffyg cyfleoedd wyneb yn wyneb o fewn a rhwng ysgolion. Roedd y cyfranogwyr hyn yn debygol o fod yn fwy amheus ynghylch manteision cydweithredu trwy dechnoleg. Er enghraifft, awgrymodd rhai cyfranogwyr fod ystafelloedd ymneilltuo/grwpiau trafod ar-lein yn llai effeithiol o ran datblygu sefydliad sy'n dysgu na dulliau traddodiadol wyneb yn wyneb.
- Nododd llawer o gyfranogwyr fod y pandemig wedi cael effaith negyddol ar waith cydweithredol cyn-bandemig, a oedd wedi canolbwyntio ar arsylwi gwersi cymheiriaid neu ymweld ag ysgolion eraill yn gorfforol. Er enghraifft, nododd un cyfranogwr fod "*dysgu proffesiynol trwy rannu arfer ystafell ddosbarth wedi bod yn heriol iawn*".

Dywedodd un arall,

"Mae cylchoedd ymholi dysgu [wedi cael eu] rhwystro. Timau hyfforddi wedi dod i ben. Cylchoedd gwerthuso yn canolbwyntio i ffwrdd oddi wrth addysgeg tymor hwy a gwelliannau cwricwlwm. Cydweithio ag eraill y tu allan i'r ysgol wedi lleihau".

- Teimlai rhai cyfranogwyr fod diffyg meddwl wyneb yn wyneb gyda'i gilydd, gofodau neu gyfleoedd yn cael effaith negyddol gyffredinol ar lesiant a morâl, gydag un cyfranogwr yn nodi:

"Mae gennym ni nifer fawr o staff. Ni allem gael pobl mewn ystafell, a chafodd effaith andwyol ar lesiant a morâl". Newid a awgrymir ar gyfer y dyfodol – 'mwy o gyrsiau wyneb yn wyneb ar gael i ganiatáu ar gyfer trafodaeth a rhyngweithio proffesiynol'.

I grynhoi, gwnaeth y cyfranogwyr rai awgrymiadau allweddol ynglŷn â sut y dylid cefnogi eu hysgol dros y 18 mis nesaf o ran dysgu a datblygiad proffesiynol fel sefydliad sy'n dysgu. Y rhain yw:

- Lwfans *amser* wedi'i benodi (a ariennir) ychwanegol ar gyfer DP i gyd-fynd â'r ddarpariaeth bresennol megis grantiau dysgu proffesiynol, diwrnodau HMS, a darparu adnoddau ar gyfer amser penodedig ar gyfer DP yn seiliedig ar ymholiad.
- Datblygiad pellach o *dechnoleg* ar gyfer dysgu proffesiynol sy'n rhoi mwy o ehangder a dyfnder o gyfleoedd i ymarferwyr.
- Buddsoddiad yn y dyfodol mewn rhwydweithiau ochrol pwerus (*meddwl gyda'n gilydd*), ochr yn ochr ag awgrym i ailosod ac ail-ffocysu'r model YSD ar draws y system.

4.2 Ysgol AAA

4.2.1 Astudiaeth achos: Dylanwad y pandemig COVID-19 ar fabwysiadu model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu' mewn un ysgol AAA

Yn yr astudiaeth hon, fe wnaethom gynnal astudiaeth achos i ymchwilio i ddylanwad y pandemig COVID-19 ar ddatblygiad un ysgol arbennig (ADY) yng Nghymru fel sefydliad sy'n dysgu. Nid yw hyn yn gynrychioliadol o'r sector ysgolion arbennig (ADY) yng Nghymru. Gwnaed hyn oherwydd y nifer isel o ymatebion gan ysgolion yn y sector hwn ar gyfer yr astudiaeth hon.

Adroddodd yr ymatebydd o'r ysgol fod eu hysgol wedi 'ymgysylltu'n rhesymol' â'r model YSD cyn mis Mawrth 2020 a bod y pandemig wedi cael dylanwad 'mân negyddol' ar ddatblygiad eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu. Dywedodd y cyfranogwr fod holl ddimensiynau'r model YSD a'r pedair thema draws gyfeiriol yn 'ddefnyddiol iawn', 'yn hynod ddefnyddiol' neu'n 'gymedrol ddefnyddiol' yn ystod y cyfnodau rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022. Dywedodd yr ysgol fod y pandemig wedi cael dylanwad 'mân negyddol' ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir gan yr ysgol ond ei fod wedi cael dylanwad 'cadarnhaol cryf' ar 'ddiwylliant dysgu proffesiynol eu hysgolion' fel sefydliadau sy'n dysgu a lefel ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol. Dywedodd yr ysgol fod staff wedi bod yn fwy rhagweithiol wrth geisio dysgu proffesiynol ers dechrau'r pandemig hyd heddiw, ni chawsant unrhyw heriau o ran hwyluso dysgu proffesiynol ac ni wnaethant dreialu gwahanol ddulliau dysgu proffesiynol yn ystod y pandemig ers dechrau'r pandemig. Dywedodd yr ysgol ei bod yn gwerthuso'r dulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir yn ei hysgol.

Dywedodd yr aelod o staff fod yna dri darparwr o ddulliau dysgu proffesiynol parhaus. Y rhain oedd dysgu ysgol-i-ysgol, dan arweiniad yr awdurdod lleol a'r ysgol. Y strategaethau dysgu effeithiol yn ystod y pandemig, fel yr adroddwyd gan yr aelod o staff, oedd: diwrnodau HMS ysgol gyfan, dysgu proffesiynol adrannol/graddol, ymholiad athrawon, dysgu cyfunol, arsylwi ac adborth cymheiriaid, dysgu trwy ddarllen, cynllunio tîm ac astudio gwersi. Mae'r ymatebion i'r arolwg i'w gweld yn Atodiad B.

5 Trafodaeth

5.1 Nodau'r astudiaeth

Isod ceir nodau'r adroddiad.

I roi mewnwelediad i sut mae'r pandemig wedi dylanwadu ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu a dysgu proffesiynol athrawon?

Darganfod pa ffactorau sydd wedi hwyluso a/neu rwystro datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu? Canfod anghenion ysgolion yn y dyfodol wrth iddynt ddatblygu'n barhaus fel sefydliadau sy'n dysgu

- Sut gwnaeth y pandemig ddylanwadu ar ddiwylliant a phrosesau dysgu proffesiynol yr ysgol?
- Nodi a gwerthuso'r dulliau Dysgu Proffesiynol a weithredir gan ysgolion. Beth yw anghenion dysgu proffesiynol athrawon yn y dyfodol?

Er gwaethaf y sampl fach o ganlyniadau arolwg, mae'r data yn cynrychioli'r gymhareb ysgolion cynradd/uwchradd ac ysgolion AAA yng Nghymru yn fras. Roedd cyfran fwyaf yr ysgolion a gymerodd ran yn yr arolwg yn rhai cynradd, a allai ddangos anghysondeb yn lefel yr ymgysylltiad â'r model YSD rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd yn gyffredinol yng Nghymru. At hynny, efallai bod ysgolion cynradd yn gwella eu datblygiad fel sefydliadau dysgu o gymharu ag ysgolion uwchradd, ac mae hwn yn faes pwysig i'w ystyried o ran datblygiad addysgol yn y dyfodol (OECD, 2018).

Yn nodedig, roedd y rhan fwyaf o'r ysgolion yn sampl yr arolwg wedi ymgysylltu â'r model YSD neu'n ymwneud ag ef ar hyn o bryd. Fodd bynnag, dywedodd llawer o ysgolion hefyd fod COVID-19 wedi niweidio datblygiad parhaus eu hysgol fel sefydliad sy'n dysgu. Mae'n bwysig trafod pam mae COVID-19 wedi cael effaith negyddol ar ddatblygiad ysgol. Efallai mai'r prif reswm am yr effaith hon oedd oherwydd natur ddigynsail y pandemig; nid oedd ysgolion yng Nghymru erioed wedi dod ar draws unrhyw beth tebyg i'r pandemig o'r blaen, ac roedd y newid sydyn i ddysgu o bell yn golygu bod y ffocws cychwynnol yn ystod y cyfnod clo cyntaf (Mawrth - Mehefin 2020) yn gyfan gwbl ar ymdopi a goroesi yn ystod y misoedd hyn. Mae'n debyg bod athrawon yn blaenoriaethu iechyd a lles yn ystod y cyfnod hwn, yn enwedig os oedd asesiadau'n cael eu canslo neu eu gohirio (Hulme et al., 2021).

Yn yr un modd, efallai y bydd rhai addysgwyr yn gweld YSD fel rhywbeth ychwanegol i'w hymarfer dyddiol yn hytrach na'i fod yn rhan integredig o'u gweithgareddau sy'n galluogi adfyfrio parhaus, addasu, ystwythder, a'r gallu i ymdopi â newid mewn ffordd gadarnhaol i gyflwyno darpariaeth effeithiol. Nodwyd hyn yn y data ansoddol a gasglwyd, lle nododd rhai ymatebwyr fod y pandemig wedi rhoi 'rhyddhad i'w groesawu' o ymgysylltu â'r model YSD gan nad oedd pob aelod o staff yn ymwybodol o'r model a oedd yn dangos 'bylchau mewn dysgu tîm'. Mae'n bwysig pwysleisio agwedd gadarnhaol y model YSD, yn enwedig os nad yw addysgwyr yn ymwybodol o'r newidiadau cadarnhaol sy'n digwydd yn eu hysgolion o ganlyniad i weithio fel sefydliad sy'n dysgu. Ar y llaw arall, mae'n bosibl y bydd rhai ysgolion yn gweld y model YSD yn gadarnhaol gan eu bod yn sylweddoli bod y strategaeth yn eu helpu i ymdopi â phandemig COVID-19 (OECD, 2018).

Gellir dehongli model YSD yn negyddol, fodd bynnag, oherwydd gall addysgwyr ei weld fel gofyniad allanol yn hytrach na model a ddefnyddir yn barhaus ar gyfer datblygiad a gwelliant sefydliadol. Mae'n bosibl y bydd rhai yn gweld y model YSD fel ymarfer ticio blychau. Gall canfyddiadau o'r fath leihau

gwerth canfyddedig y dull gweithredu. Gellir cwestiynu a yw'r canfyddiadau negyddol hyn oherwydd credoau, gwerthoedd neu ragdybiaethau sy'n bodoli eisoes ynghylch gweithredu dull a pholisi'r model YSD.

Mae canfyddiadau'r astudiaeth hon yn awgrymu bod y pandemig wedi cael effaith negyddol ar y cyfan ar allu ysgolion i ddatblygu i fod yn YSDau dros y ddwy flynedd ddiwethaf, er i leiafrif, mae'r canfyddiad yn parhau i fod yn gadarnhaol.

O ran yr ymatebion mwy cadarnhaol, mae canlyniadau'r data ansoddol yn dangos bod ysgolion a oedd yn gweld eu bod wedi ymgysylltu'n sylweddol â'r model YSD cyn COVID-19 hefyd yn gweld eu bod mewn sefyllfa gref i ymdopi â heriau'r pandemig yn effeithiol. At hynny, roedd y canfyddiadau'n awgrymu bod ymgysylltiad cryf â'r model YSD yn ymddangos lle'r oedd ymrwymiad sefydledig i weledigaeth a rennir (OECD, 2018). Roedd y weledigaeth a rennir hon yn caniatáu i ysgolion barhau â Dysgu Proffesiynol (DP) er gwaethaf yr heriau amlwg yr oedd ysgolion yn eu hwynebu.

Fel y nodwyd yn y canfyddiadau ansoddol, dywedodd rhai ymatebwyr fod clystyrau dysgu proffesiynol a sefydlwyd cyn y pandemig yn dal i allu ffynnu gydag effaith gadarnhaol ar ddatblygiad ysgolion, megis rhoi Cwricwlwm i Gymru ar waith. Mewn rhai achosion, nododd ymatebwyr fod y rhwydweithiau hyn yn parhau i ffynnu'n annibynnol heb gefnogaeth amlwg gan sefydliadau haen ganol. Mae'r ymateb uniongyrchol isod fel y nodir uchod yn adlewyrchu hyn:

“Nawr bod cyfarfodydd wyneb yn wyneb wedi aildechrau, rwy'n credu y bydd model YSD a DP o ysgolion yn datblygu'n aruthrol trwy gyfarfodydd clwstwr, gweithio ysgol-i-ysgol, a rhannu'n ehangach. Mae wedi bod yn amlwg pa mor agored, onest ac effeithiol y mae ysgolion clwstwr wedi gweithio gyda'i gilydd a heb fod angen presenoldeb Consortia.”

Mae'r ymatebion hyn yn amlygu diwylliant o gydweithio ac ymholi lle mae heriau'n cael eu hwynebu ar y cyd.

Fodd bynnag, nododd rhai cyfranogwyr fod dyfodiad y pandemig wedi datgelu ymgysylltiad anwastad o fewn ysgolion â'r model YSD a bylchau mewn 'dysgu tîm'. Adleisiwyd hyn yn y sylw uniongyrchol uchod gan un ymatebydd. Mae'n bosibl bod y pandemig wedi pwysleisio'r angen i'r model YSD gael ei groesawu gan bob aelod o staff er mwyn i'r ysgol elwa.

I grynhoi, mae'r canfyddiadau'n amlygu gwerth ymgysylltu dwfn â'r model YSD wrth gynhyrchu gwydnwch, hyblygrwydd, a datrys problemau mewn ysgolion gan eu gwneud yn fwy parod i wynebu heriau. Ymhellach, mae'r canfyddiadau'n awgrymu pwysigrwydd datblygu cysylltiadau cydlynol ar draws holl agweddau cymuned yr ysgol. Yn ogystal, roedd canfyddiad cyffredinol bod pob un o saith dimensiwn y model YSD wedi dylanwadu'n gadarnhaol ar allu ysgolion i ddatblygu fel sefydliadau dysgu yn ystod y pandemig.

5.2.1 Pa ffactorau a helpodd i ddatblygu ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu yn ystod y pandemig

Cyfeiriodd ymatebwyr yn aml at dechnoleg fel y thema drawsgyfeiriol sy'n cyfrannu at eu datblygiad fel sefydliad sy'n dysgu. Nododd rhai bod mwy o botensial ar gyfer cydweithredu â chydweithwyr clwstwr a rhanddeiliaid eraill a nodwyd y gallent ehangu rhwydweithiau cydweithredol presennol trwy ddulliau ar-lein, e.e., gwella eu cysylltiadau PYPC. Nododd rhai cyfranogwyr hefyd fod technoleg bellach yn cynnig posibiliadau cydweithredu newydd gyda phartneriaid na fyddent wedi cael eu hystyried o'r blaen. Er enghraifft, roedd rhai yn ystyried cydweithio posibl ag ymarferwyr yn Awstralia. Mae hyn bellach yn cael ei normaleiddio i rai ac fe'i hawgrymir fel blaenoriaeth i'r system yn y dyfodol (Kools a Stoll, 2016).

Soniwyd yn fyr am thema draws gyfeiriol arall, 'ymddiriedaeth', fel agwedd allweddol yn yr ymatebion i'r arolwg. Daeth model YSD yn haws i'w ddatblygu pan oedd diwylliant o ymddiriedaeth uchel eisoes wedi'i sefydlu mewn ysgolion.

5.2.2 Ffactorau sy'n atal datblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu

Er bod yr adroddiad hwn yn amlygu manteision ymgysylltu â model YSD cyn/yn ystod y pandemig, nodwyd llawer o atalyddion. Roedd rhai yn ymwneud â thema drawsnewidiol amser. Esboniodd y cyfranogwyr fod cynnydd mewn absenoldeb staff dros y ddwy flynedd ddiwethaf wedi effeithio ar eu gallu i ddatblygu fel sefydliad sy'n dysgu. Soniwyd hefyd am gyfyngiadau ychwanegol yn ymwneud ag amser, megis yr angen i weithio gyda chyllidebau cyfyngedig (cyfyngu ar bryniant staff), pwysau amser sy'n gysylltiedig â'r angen i ganolbwyntio ar faterion gweithredol tymor byr o ganlyniad i'r pandemig, neu'r pwysau amser o jyglo ystod o ddiwygiadau dybryd fel Cwricwlwm i Gymru. Pwysleisiodd llawer o'r ymatebion y canfyddiad bod angen amser sylweddol i ddatblygu sefydliad sy'n dysgu a bod yr amser ychwanegol hwn wedi'i erydu drwy gydol y pandemig. Fel y nodwyd uchod, mae'r arolwg yn awgrymu i lawer o ymarferwyr fod y model YSD yn dal i gael ei weld fel rhywbeth ychwanegol y mae'n rhaid i athrawon ymgysylltu ag ef, yn hytrach na bod yn nodwedd o ddiwylliant ysgol.

Nodwyd hefyd bod diffyg cyfle ar gyfer cyfarfodydd wyneb yn wyneb a chydweithio yn rhwystr. Yn yr ystyr hwn, mae'r arolwg yn pwysleisio pwysigrwydd y thema draws gyfeiriol o *'feddwl gyda'n gilydd'* gan fod ymatebwyr wedi nodi effaith negyddol methu â chyfarfod yn gorfforol yn ystod y pandemig.

Roedd y cyfranogwyr hyn yn debygol o fod yn fwy amheus ynghylch y potensial ar gyfer cydweithredu trwy dechnoleg. Er enghraifft, awgrymodd rhai nad oedd ystafelloedd cyfarfod ar-lein/grwpiau trafod mor effeithiol o'u cymharu â modelau wyneb yn wyneb traddodiadol.

Nododd llawer o gyfranogwyr fod y pandemig wedi cael effaith negyddol ar waith cydweithredol cyn-bandemig a oedd wedi canolbwyntio ar arsylwi gwersi cymheiriaid neu ymweld ag ysgolion eraill yn gorfforol.

Mae ymatebwyr yr arolwg yn tynnu sylw at bwysigrwydd a gwerth cydweithio wyneb yn wyneb, yn bersonol, yn anad dim, am y morâl a'r manteision lles y mae'n eu cefnogi.

5.2.3 Dylanwad y pandemig ar ddiwylliant a phrosesau dysgu proffesiynol yr Ysgol fel Sefydliadau sy'n Dysgu.

Dywedodd yr ysgolion a ymatebodd i'r arolwg eu bod nhw'n trefnu'r rhan fwyaf o'r dysgu proffesiynol yn ystod y pandemig yn hytrach na dibynnu ar ddarparwyr allanol. Dywedwyd mai diwrnodau HMS a dysgu cyfunol oedd y dulliau mwyaf effeithiol.

Dywedodd y rhan fwyaf o ymatebwyr nad oedd y pandemig wedi cael effeithiau andwyol na chadarnhaol sylweddol ar eu diwylliant dysgu proffesiynol yn yr ysgol.

Pan gawsant eu hannog i nodi sut yr oedd y pandemig wedi dylanwadu neu addasu diwylliant, agweddau at, neu brosesau sy'n gysylltiedig â dysgu proffesiynol yn eu hysgol, roedd llawer o gyfranogwyr yn cydnabod rhai mân ddatblygiadau cadarnhaol. Mae'r mwyafrif o'r rhain yn ymwneud â thema drawsnewidiol technoleg.

Nododd y cyfranogwyr effaith gadarnhaol ar ddysgu proffesiynol, gan nodi bod ymarferwyr yn gallu cael mynediad at dechnoleg ar unrhyw adeg neu le, ac nad oedd unrhyw ofynion i deithio neu adael yr ysgol. Nodwyd bod defnyddio technoleg yn gallu helpu i leihau amser a chost, sy'n fanteisiol i ysgolion llai yng Nghymru sy'n wynebu problemau staffio ac ariannol. Mae'n bosibl y gellir cofnodi hyn fel "Cadw ar ôl Covid" gan fod ysgolion yn awyddus i barhau ag ymagwedd gyfunol at ddysgu proffesiynol trwy sicrhau bod digwyddiadau'n hygyrch (h.y., digwyddiadau ar-lein/wedi'u recordio) tra hefyd yn cadw cyfleoedd i ddod ar draws pobl wyneb yn wyneb.

Nododd rhai ymatebwyr fod technoleg yn darparu mynediad i ystod ehangach o adnoddau dysgu proffesiynol. Fodd bynnag, roedd hyn yn ei gwneud hi'n anodd nodi a blaenoriaethu adnoddau priodol i rai.

Nododd cyfranogwyr eraill hefyd fod technoleg wedi grymuso staff i gymryd perchnogaeth o'u dysgu proffesiynol ac i ddefnyddio dulliau dysgu proffesiynol amrywiol yn rhagweithiol, e.e., cyrchu podlediadau neu ymgysylltu â rhwydweithiau athrawon a drefnwyd yn ochrol. I lawer, mae hyn yn dod yn rhan wreiddiedig o ddiwylliant sefydliadol.

5.2.4 Gwerthusiad o'r dulliau dysgu proffesiynol yn yr ysgol.

Gan gyfeirio at ganfyddiadau adroddiad diweddar yr OECD, [Teachers' Professional Learning Study: Diagnostic Report for Wales](#) (Roy et al., 2021), sy'n adrodd bod ysgolion yng Nghymru yn tueddu i beidio ag arfarnu effaith eu dysgu proffesiynol ar arfer athrawon a chanlyniadau disgyblion, nododd ymatebwyr yr arolwg hwn yn gadarnhaol allu eu hysgolion i werthuso effaith dysgu proffesiynol yn ystod y pandemig. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr (n=49) yn cytuno ac yn cytuno'n gryf â'r syniad bod y dulliau dysgu proffesiynol yn eu hysgol yn cael eu gwerthuso (h.y., mae'r ysgol yn casglu ac yn defnyddio tystiolaeth o ran canlyniadau dysgu disgyblion, adborth athrawon a disgyblion i benderfynu sut i wella arfer yn y dyfodol, gwerthuso ei effaith a llywio cynllunio ar gyfer dysgu proffesiynol yn y dyfodol). I grynhoi, gwnaeth y cyfranogwyr nifer o awgrymiadau beirniadol ynghylch sut y dylid cefnogi eu hysgol dros y 18 mis nesaf o ran dysgu broffesiynol a'i ddatblygiad fel sefydliad sy'n dysgu. Y rhain yw:

- Lwfans *amser* penodedig (wedi'i ariannu) ychwanegol ar gyfer DP i gyd-fynd â'r ddarpariaeth bresennol megis grant dysgu proffesiynol, diwrnodau HMS, a darparu adnoddau ar gyfer amser penodedig ar gyfer DP yn seiliedig ar ymholiad.
- Datblygiad pellach o *dechnoleg* ar gyfer dysgu proffesiynol sy'n darparu mwy o ehangder a dyfnder o gyfleoedd i ymarferwyr.
- Buddsoddiad yn y dyfodol mewn rhwydweithiau ochrol pwerus (*meddwl gyda'n gilydd*), ochr yn ochr ag awgrym i ailosod ac ail-ffocysu'r model YSD ar draws y system.

6. Cyfeiriadau ymchwil yn y dyfodol

Un trywydd ymholi yn y dyfodol fyddai archwilio pam y gallai ymarferwyr ganfod y model YSD mewn ffyrdd negyddol.

Mae'n werth ymchwilio a yw'r canfyddiadau a'r agweddau hyn am y model YSD ar lefel unigol neu sefydliadol (h.y., ysgol) a dylanwad staff, systemau a gweithdrefnau addysgol, a'r gymuned ehangach ar y model hwn.

Gallai maes cysylltiedig arall y gellid ei archwilio'n fuddiol ganolbwyntio ar ddylanwad y rhanbarthau, AALLau neu Lywodraeth Cymru ac a yw'r lefelau gwahanol o rwydweithiau (h.y., lleol/rhanbarthol) a chlystyrau yn effeithio ar y canfyddiad o'r model YSD.

Byddai'n berthnasol ymchwilio ymhellach i'r amodau sydd wedi arwain at yr ymatebion a gasglwyd, y lefelau ymgysylltu yn y model YSD gan ysgolion, ac ymchwilio i unrhyw ddangosyddion effeithiolrwydd eraill. Mae'n berthnasol ystyried data demograffig allweddol megis categori iaith, lleoliad, maint, sector, a ffactorau economaidd-gymdeithasol gyda phob ysgol a sut mae hyn yn dylanwadu ar ymgysylltiad a datblygiad YSD.

Mae angen archwiliad pellach i'r defnydd o dechnoleg i ddatblygu ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu ffyniannus.

Archwilio canfyddiadau arweinwyr ymhellach o ddiben a defnyddioldeb dysgu proffesiynol.

Dylid gwneud mwy o ymchwil i ymchwilio i sut mae ysgolion yn gwerthuso effaith a dylanwad eu darpariaeth dysgu broffesiynol.

7. Cyfyngiadau

Mae maint sampl cynrychioliadol yr astudiaeth yn fach, sy'n gyfyngiad.

Oherwydd amserlen gyfyngedig yr astudiaeth, ni fabwysiadwyd dulliau casglu data pellach megis cyfweiliadau a grwpiau ffocws i gasglu data ansoddol pellach a oedd yn cyfyngu ar gwmpas yr astudiaeth.

Nid yw'n glir pam roedd cyfradd ymateb yr arolwg yn is mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg, ac efallai bod blinder arolygon neu amseriad cylchrediad yr arolwg wedi effeithio ar y cyfraddau ymateb. Mae'n bosibl bod cyfranogwyr ag agwedd gadarnhaol at YSD wedi bod yn fwy tebygol o ymateb a dylid nodi hyn.

Ffactorau eraill i'w hystyried sy'n cyfyngu ar ganfyddiadau'r astudiaeth hon yw:

- natur oddrychol yr ymatebion, sef atgofion y cyfranogwyr eu hunain o'u profiadau yn ystod y cyfnod hwn
- dywedodd llawer o gyfranogwyr eu bod eisoes yn ymgysylltu â'r model YSD yn ystod y cyfnod hwn
- newidiadau polisi yn ystod y cyfnod hwn a gyfrannodd at newidiadau yn y ffordd yr oedd ysgolion ac athrawon yn gweithredu yn ogystal â'r pandemig.

8. Argymhellion

8.1 Goblygiadau ar gyfer Polisi

- Mae angen cymorth pellach i ysgolion ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu ffyniannus
- Datblygiad pellach o rwydweithiau dysgu pwerus a chydweithrediadau o fewn a rhwng tair haen system addysg Cymru i gyflawni diwygiadau a mentrau cwricwlwm.
- Ymchwilio ymhellach i rôl y rhanbarthau, arbenigwyr allanol, arbenigwyr, ac ysgolion o ran hwyluso gwaith clwstwr a dysgu proffesiynol.
- Ymchwiliad pellach i ba ymagweddau dysgu proffesiynol sy'n effeithiol.

8.2 Goblygiadau ar gyfer Ymarfer

- Dylai ysgolion ystyried cynnig cymaint o weithgareddau personol â phosibl i helpu i feithrin hyder ac ymddiriedaeth o fewn a rhwng ysgolion i hwyluso dysgu proffesiynol a sefydlu rhwydweithiau dysgu proffesiynol.
- Dylai ysgolion ystyried cynyddu cydweithio trwy ddefnyddio technoleg, gan y gall hyn arwain at arloesiadau a phosibiliadau newydd ar gyfer partneriaethau gwaith (yn genedlaethol ac yn rhyngwladol).
- Dylai ysgolion ystyried cynyddu'r ystod o ddulliau dysgu proffesiynol sy'n cael eu defnyddio.
- Awgrymir y dylai ysgolion ddefnyddio dulliau dysgu cyfunol yn eu darpariaeth dysgu broffesiynol.
- Dylai ysgolion geisio arweiniad a chynghor/tystiolaeth wrth ddewis adnoddau dysgu proffesiynol i ddiwallu eu hanghenion.

8.3 Argymhellion ar gyfer Ymchwil Pellach

- Er mwyn cael dealltwriaeth ddyfnach o'r data meintiol, byddai'r tîm ymchwil yn dymuno cynnal cyfweliadau a chyfweliadau grŵp ffocws gyda detholiad o'r ymatebwyr.

Atodiad

A – Holiadur arolwg

CEN 8 COVID-19 Arolwg Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu COVID-19 (copi peilot)

Tudalen 1:

Taflen Wybodaeth a Ffurflen Gydsynio i Gyfranwyr

Ysgol Gwyddorau Addysgol, Prifysgol Bangor

Teitl yr astudiaeth: Ymchwilio i effaith Pandemig COVID-19 ar Anghenion Dysgu Proffesiynol Athrawon Ysgol yng Nghymru, fel rhan o'r Fframwaith Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu

Ymchwilwyr

Rhys Coetmor Jones (Prifysgol Bangor)

Yr Athro J. Carl Hughes (Prifysgol Bangor)

Fatema Sultana (Prifysgol Bangor)

Jeremy Griffiths (Prifysgol Bangor)

Kelly Smith (Prifysgol Glyndŵr Wrecsam) Matthew Hutt (Prifysgol De Cymru) Cynigiwyd y model 'Ysgol fel Sefydliad sy'n Dysgu' gan y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD). Mae gan ysgolion fel sefydliadau dysgu y gallu i addasu i newidiadau a rhoi cynnig ar ddulliau newydd fel y gallant wella canlyniadau dysgu a pherfformiad - ac yn y pen draw gwella dysgu a lles holl fyfyrwyr Cymru. Mae datblygu ysgolion ledled Cymru fel Sefydliadau sy'n Dysgu yn nod gan Lywodraeth Cymru.

Mae ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu yn canolbwyntio ar wireddu saith dimensiwn. **Y rhain yw:**

- 1. Datblygu a rhannu gweledigaeth sy'n canolbwyntio ar gyfleoedd dysgu pob myfyriwr**
- 2. Creu a chefnogi cyfleoedd dysgu parhaus i'r holl staff**
- 3. Hyrwyddo dysgu mewn tîm a chydweithredu ymhlith y staff**
- 4. Sefydlu diwylliant o ymholi, arloesi ac ymchwilio**
- 5. Gwreiddio systemau ar gyfer casglu a chyfnewid gwybodaeth a dysg**
- 6. Dysgu gyda'r amgylchedd allanol ac oddi wrthi a'r system ddysgu ehangach**
- 7. Modelu a thyfu arweinyddiaeth ddysgu.**

Fe'ch gwahoddir i gymryd rhan mewn astudiaeth ymchwil genedlaethol sy'n cael ei chynnal gan Lywodraeth Cymru mewn cydweithrediad â sefydliadau addysg uwch yng Nghymru, i ddeall sut mae pandemig COVID-19 wedi effeithio ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu a dysgu proffesiynol. Bydd eich cyfranogiad yn yr ymchwil hon yn helpu Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid allweddol eraill (h.y. consortia, AALLau, Sefydliadau Addysg Uwch) i ddeall sut y gellir cefnogi ysgolion yng Nghymru wrth iddynt barhau i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu a diwallu eu hanghenion dysgu proffesiynol.

Pam y gofynnwyd imi gymryd rhan?

Rydym yn eich gwahodd i gymryd rhan oherwydd bod eich ysgol a Llywodraeth Cymru yn awyddus i helpu ysgolion ledled Cymru i barhau i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu, a diwallu eu hanghenion dysgu proffesiynol yn ystod y cyfnod hwn o ddod dros y pandemig. Rydym yn eich gwahodd fel arweinydd tîm staff eich ysgol sy'n gyfrifol am ddatblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu a dysgu proffesiynol.

Nid bwriad hyn yw creu gwaith ychwanegol, ond sicrhau y gallwn helpu ysgolion i barhau i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu a diwallu eu dysgu proffesiynol yn ystod y cyfnod hwn o adferiad yn dilyn y pandemig.

Beth fydd yn digwydd yn yr astudiaeth?

Wedi i chi rhoi caniatâd, byddwch yn cael rhai cwestiynau i'w hateb. Ni fydd holiadur yr arolwg ei hun yn cymryd mwy na 10-15 munud. Yn ystod yr amser hwnnw gofynnir i chi lenwi holiadur sy'n ymwneud â saith 'dimensiwn' y model sefydliadau sy'n dysgu a dysgu proffesiynol mewn ysgolion.

A oes unrhyw fanteision neu risgiau?

Nid ydym yn rhagweld bod risgiau'n gysylltiedig â chymryd rhan. Bydd eich cyfranogiad yn yr astudiaeth ymchwil hon yn cyfrannu at ein dealltwriaeth o sut mae pandemig COVID-19 wedi effeithio ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu a dysgu proffesiynol. Yn ogystal, bydd eich cyfranogiad yn llywio cynlluniau gwella, yn ogystal â bod yn sail i lunio polisiau ac ymdrechion i nodi arferion da ledled Cymru. Ni chymerir gwybodaeth bersonol a bydd eich data'n hollol ddienw.

Beth fydd yn digwydd i fy nata?

Bydd yr holl ddata a gesglir yn gyfrinachol ac ni fydd yn bosibl eich adnabod mewn unrhyw adroddiad, traethawd hir na chyhoeddiad sy'n deillio o'r astudiaeth hon. Caiff data'r astudiaeth ei gadw'n ddiogel am o leiaf 5 mlynedd.

Beth os nad wyf eisiau cymryd rhan?

Chi sydd i benderfynu a ydych am gymryd rhan yn yr astudiaeth hon. Cewch wrthod cymryd rhan yn yr astudiaeth a chewch dynnu'n ôl ar unrhyw adeg.

Â phwy ddylwn i gysylltu ynglŷn â'r astudiaeth?

I gael gwybod mwy am unrhyw agwedd ar yr astudiaeth hon neu eich rhan ynddi, cysylltwch â Rhys Coetmor Jones, e-bost r.c.jones@bangor.ac.uk, Fatema Sultana, e-bost soubfb@bangor.ac.uk, neu'r Athro Carl Hughes, c.hughes@bangor.ac.uk, yn yr Ysgol Addysg, Prifysgol Bangor, Safle'r Normal, Bangor, Gwynedd, LL57 2PZ.

Â phwy ddylwn i gysylltu os bydd gennyf unrhyw bryderon ynglŷn â'r astudiaeth?

Os oes gennych bryderon neu gwynion am yr astudiaeth, neu am y modd y caiff yr ymchwili ei gynnal, cysylltwch â Rheolwr y Coleg, Mr Huw Ellis, Ysgol Gwyddorau Dynol ac Ymddygiadol, Prifysgol Bangor, Bangor, Gwynedd LL57 2AS, neu anfonwch e-bost at huw.ellis@bangor.ac.uk

Cafodd yr astudiaeth ymchwili hon ei chymeradwyo gan Bwyllgor Moeseg Ysgol Gwyddorau Addysgol Prifysgol Bangor.

Cod Cymeradwyo Moesegol: **pastiwch y cod yma**

1. Ymchwilio i effaith Pandemig COVID-19 ar Anghenion Dysgu Proffesiynol Athrawon Ysgol yng Nghymru, fel rhan o'r Fframwaith Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu. **FFURFLEN CYDSYNIO I'R ASTUDIAETH.**
Ticiwch fel bo'n briodol os hoffech gymryd rhan yn yr arolwg.. *Gofynnol*

- Rwy'n cadarnhau fy mod wedi darllen a deall y daflen wybodaeth
- Rwyf wedi derbyn digon o wybodaeth am yr astudiaeth.
- Rwy'n deall fy mod yn cymryd rhan yn wirfoddol ac y gallaf dynnu'n ôl ar unrhyw adeg, heb roi rheswm am hynny.

Tud. 2: Cyfarwyddiadau'r Arolwg

Cyfarwyddiadau'r Arolwg

Ticiwch y blwch priodol neu llenwch yr ateb. Nid oes

atebion cywir nac anghywir

Rydym yn chwilio am eich barn onest a beirniadol ar y sefyllfa bresennol yn eich ysgol, o ran datblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu a dysgu proffesiynol.

Atebwch bob cwestiwn mewn perthynas â'r 18 mis diwethaf

Tud. 3: Holiadur yr Arolwg

2. Dewiswch yr opsiwn ymateb sy'n disgrifio'ch ateb i'r datganiad isod orau.

	Negyddol iawn	Negyddol i raddau	Dim effaith	Cadarnhaol i raddau	Cadarnhaol iawn
Pa effaith y mae pandemig COVID-19 yn ei chael ar weithrediad eich ysgol o'r model Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu a dysgu proffesiynol?					

3. Pa ffactorau sy'n hwyluso datblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu yn ystod y cyfnod hwn o ddod dros y pandemig? Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:
4. Pa ffactorau sy'n rhwystro datblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu yn ystod y cyfnod hwn o ddod dros y pandemig? Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

5. Cyflwynir saith 'dimensiwn' y model Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu isod. Graddiwch bob 'dimensiwn' o 1 (y ffocws mwyaf) i 7 (y ffocws lleiaf) i nodi pa ddimensiwn y canolbwyntiodd eich ysgol arno fwyaf yn ystod y pandemig, yn natblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu.

	Rhowch nhw mewn trefn o 1 (canolbwyntio arno fwyaf) i 7 (canolbwyntio lleiaf arno). Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:
Dimensiwn 1: Datblygu gweledigaeth a rennir sy'n rhoi sylw i'r hyn y mae pob dysgwr yn ei ddysgu	
Dimensiwn 2: Creu a chefnogi cyfleoedd dysgu parhaus i'r holl staff	
Dimensiwn 3: Hybu dysgu fel tîm a chydweithio ymhlith yr holl staff	
Dimensiwn 4: Sefydlu diwylliant o ymchwilio, arloesi ac archwilio	
Dimensiwn 5: sefydlu systemau ar gyfer casglu a chyfnewid gwybodaeth at ddibenion dysgu	
Dimensiwn 6: Dysgu drwy'r amgylchedd allanol a'r system ddysgu ehangach	
Dimensiwn 7: Modelu a meithrin arweinyddiaeth ddysgu.	

5a. Rhowch resymeg eich ysgol dros ganolbwyntio ar y tri 'dimensiwn' uchaf yr ydych wedi'u rhestru uchod. Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

Tudalen 4

6. Dewiswch yr opsiwn ymateb sy'n disgrifio'ch ateb i'r datganiad isod orau.

	Effaith negyddol iawn	Negyddol i raddau	Dim effaith	Effaith gadarnhaol i raddau	Effaith gadarnhaol gref
Pa effaith y mae pandemig COVID-19 wedi'i chael ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir yn eich ysgol yn ystod y pandemig?					

6a. A allech chi ymhelaethu ar eich ateb i'r cwestiwn uchod. Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

7. Pa un o'r dulliau dysgu proffesiynol canlynol a fu effeithiol i'ch ysgol yn ystod y pandemig? Dewiswch bob ateb perthnasol.

- Diwrnod (au) HMS ysgol gyfan
- Ymchwiliad Dysgu Proffesiynol i Athrawon Adrannol / Graddol
- Hyfforddi a Mentora Dysgu Cyfunol Dysgu Dysgu Achrededig
- Dysgu Ysgol i Ysgol dan Dysgu Clwstwr
- Dysgu o dan Arweiniad y Consortiwm
- Dysgu o dan Arweiniad yr Awdurdod Lleol

7a. Os defnyddiodd eich ysgol ddull (iau) dysgu proffesiynol effeithiol gwahanol yn ystod y pandemig, na chrybwyllir uchod, ysgrifennwch y dull (iau) yma yn y gofod isod

8. Fel rhan o ddatblygiad eich ysgol fel Sefydliad sy'n Dysgu, mae eich ysgol wedi treialu gwahanol agwedd (au) tuag at ddysgu proffesiynol dros y 18 mis diwethaf. Ticiwch y blwch

- Do
- Na

8a. Mae dwy ran i'r cwestiwn hwn. Yn y rhan gyntaf, ysgrifennwch isod, y gwahanol ddull (iau) dysgu proffesiynol a dreialodd eich ysgol yn ystod y pandemig. Ar gyfer yr ail ran, ticiwch y blwch (blychau) i ddangos pa mor debygol yw'ch ysgol i barhau â'r gwahanol ddulliau (au) dysgu proffesiynol rydych chi wedi'u nodi, yn y dyfodol?

	Dull (iau)	Tebygol iawn	Annhebygol	Ddim yn Debygol nac Annhebygol	Tebygol	Tebygol iawn
Rhowch y dull dysgu gwahanol yn y blwch ar y dde						
Ysgrifennwch y dull dysgu gwahanol yn y blwch ar y dde						
Ysgrifennwch y dull dysgu gwahanol yn y blwch ar y dde						
Ysgrifennwch y dull dysgu gwahanol yn y blwch ar y dde						
Ysgrifennwch y dull dysgu gwahanol yn y blwch ar y dde						

8ai. Os gwelwch yn dda ymhelaethwch ar eich ateb i'r cwestiwn uchod (h.y, pam). Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

9. Dewiswch yr opsiwn ymateb sy'n disgrifio'ch ateb i'r datganiad isod orau.

	Negyddol iawn	Negyddol i raddau	Dim effaith	Cadarnhaol i raddau	Cadarnhaol iawn
Pa effaith y mae'r pandemig wedi'i chael ar ddiwylliant dysgu proffesiynol eich ysgol fel Sefydliad sy'n Dysgu?					

9a Os gwelwch yn dda ymhelaethwch ar eich ateb i'r cwestiwn uchod. Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

10. Dewiswch yr opsiwn ymateb sy'n disgrifio'ch ateb i'r datganiad isod orau.

	Negyddol iawn	Negyddol i raddau	Dim effaith	Cadarnhaol i raddau	Cadarnhaol iawn
At ei gilydd, pa effaith gafodd y pandemig ar lefel ymgysylltiad y staff â dysgu proffesiynol yn eich ysgol?					

11. A brofodd eich ysgol unrhyw heriau wrth gynnal dysgu proffesiynol yn ystod y pandemig?

11a. Os gwelwch yn dda ymhelaethwch ar eich ateb i'r cwestiwn uchod. Ysgrifennwch eich ateb yn y gofod isod.

11b. Os gwelwch yn dda ymhelaethwch ar eich ateb i'r cwestiwn uchod. Ysgrifennwch eich ateb yn y gofod isod.

12. Dewiswch yr opsiwn ymateb sy'n disgrifio'ch ateb i'r datganiad isod orau.

	Anghytu no'n gryf	Anghytuno	Niwtral	Cytuno	Cytuno'n gryf
Mae dulliau dysgu proffesiynol yn ein hysgol yn cael eu gwerthuso (h.y, mae'r ysgol yn casglu ac yn defnyddio tystiolaeth o ran canlyniadau dysgu disgyblion, adborth athrawon a disgyblion, i benderfynu sut i wella arfer yn y dyfodol, gwerthuso ei effaith ac i lywio cynllunio ar gyfer dysgu proffesiynol yn y dyfodol) .					

13. Sut y gellir cefnogi eich ysgol dros y 18 mis nesaf o ran datblygiad yr ysgol fel Sefydliad sy'n Dysgu a dysgu proffesiynol o fewn yr ysgol, yn ystod y cyfnod hwn o adfer o'r pandemig? Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

13a. Pwy ydych chi'n meddwl sydd orau i ddarparu'r cymorth hwn i ysgolion yng Nghymru? Ysgrifennwch eich ateb yn y blwch isod:

14. A oes unrhyw beth arall yr hoffech ei grybwyll inni ei ystyried fel rhan o ddatblygiad ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu a dysgu proffesiynol mewn ysgolion?

Tud. 5: Gwybodaeth gefndirol

15. Pa rai o'r darpariaethau/rolau canlynol ydych chi'n gyfrifol amdanynt yn eich ysgol? Ticiwch y blwch.

- Dysgu proffesiynol
- Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu
- Y ddau uchod (h.y. dysgu proffesiynol ac Ysgol fel Sefydliad sy'n Dysgu)

16. Ym mha sir yng Nghymru mae'ch ysgol wedi'i lleoli?

- Ynys Mon Gwynedd
- Conwy
- Sir Ddinbych
- Sir y Fflint
- Wrecsam
- Powys
- Ceredigion
- Sir Benfro
- Sir Gaerfyrddin
- Abertawe
- Castell-nedd Port Talbot
- Pen-y-bont
- Bro Morgannwg
- Rhondda Cynon Taf
- Merthyr Tudful
- Caerffili
- Blaenau Gwent
- Torfaen
- Sir Fynwy
- Casnewydd

17. Ym mha fath o ysgol ydych chi'n aelod o'r staff? Ticiwch y blwch.

- Cynradd
- Canol
- Uwchradd
- Anghenion Addysgol Arbennig (AAA)

Tud. 6: Tudalen Olaf

Taflen Adrodd yn ôl i Gyfranwyr

Ysgol Gwyddorau Addysgol, Prifysgol Bangor

Teitl yr astudiaeth: Ymchwilio i effaith Pandemig COVID-19 ar Anghenion Dysgu Proffesiynol Athrawon Ysgol yng Nghymru, fel rhan o'r Fframwaith Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu

Ymchwilwyr

Rhys Coetmor Jones (Prifysgol Bangor)

Yr Athro J. Carl Hughes (Prifysgol Bangor)

Fatema Sultana (Prifysgol Bangor)

Jeremy Griffiths (Prifysgol Bangor)

Kelly Smith (Prifysgol Glyndŵr)

Matthew Hutt (Prifysgol De Cymru)

Hoffem gymryd y cyfle hwn i ddiolch yn fawr iawn i chi am roi eich amser i lenwi'r arolwg hwn.

GWYBODAETH AM Y PROSIECT

Mae grŵp Ymchwil Prifysgol Bangor, y Sefydliad Cydweithredol ar gyfer Ymchwil, Tystiolaeth ac Effaith Addysg (CIEREI), mewn cydweithrediad â Phrifysgol Glyndŵr Wrecsam a Phrifysgol De Cymru yn gweithio ar brosiect newydd pwysig i ddeall sut, ac i ba raddau y mae'r pandemig wedi effeithio ar ddatblygiad ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu a dysgu proffesiynol.

Defnyddir eich cyfraniad i nodi anghenion ysgolion i'w datblygu ymhellach fel sefydliadau sy'n dysgu a'u dysgu proffesiynol, i lywio cynllunio gwelliant ac ymdrechion i nodi arfer da ledled Cymru.

O ganlyniad, y gobaith yw y bydd ysgolion yng Nghymru yn mabwysiadu dulliau dysgu proffesiynol effeithiol ac yn dod yn sefydliadau dysgu effeithiol.

Pam mae'r prosiect hwn yn bwysig?

Bydd datblygu sefydliadau ysgolion ledled Cymru fel Sefydliadau sy'n Dysgu yn hwyluso diwylliant lle mae sefydliadau yn gallu addasu'n effeithiol i newidiadau a rhoi cynnig ar ddulliau newydd fel y gallant wella canlyniadau dysgu a pherfformiad - ac yn y pen draw gwella dysgu a lles holl ddisgyblion Cymru.

Yma cynhwyswch wahoddiad i gymryd rhan yn y cyfweiliadau lled-strwythuredig.

Cwestiynau

Byddem yn falch o ateb unrhyw gwestiwn sydd gennych ynghylch unrhyw agwedd o'r astudiaeth hon neu'ch cyfraniad chi ati.

Cysylltwch â Rhys Coetmor Jones, Ysgol Gwyddorau Addysgol. Prifysgol Bangor, Safle'r Normal, Gwynedd, LL57 2PZ e-bost: r.c.jones@bangor.ac.uk.

– Ysgol AAA

Tabl 14. *Ymatebion i gwestiynau'r arolwg ar ddylanwad y pandemig COVID-19 ar ddatblygiad ysgolion AAA yng Nghymru fel Sefydliadau sy'n Dysgu.*

	Opsiwn ymateb	Ymateb
I ba raddau yr oedd eich ysgol wedi ymgysylltu â'r Model 'Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu' cyn mis Mawrth 2020?	Dim ymgysylltiad neu ymgysylltiad cyfyngedig Ymgysylltiad rhesymol Ymgysylltiad helaeth	Ymgysylltiad rhesymol
Pa ddylanwad y mae pandemig COVID-19 yn ei gael ar ddatblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu?	Dylanwad cadarnhaol cryf Mân ddylanwad cadarnhaol Dim dylanwad Mân ddylanwad negyddol Dylanwad negyddol cryf	Mân ddylanwad negyddol

Nesaf, buom yn archwilio pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model Sefydliad sy'n Dysgu yn ystod ac ar ôl pandemig COVID-19. Er mwyn mesur pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model YSD ar gyfer ysgolion AAA, gofynnwyd i aelodau staff raddio pa mor ddefnyddiol oedd y saith dimensiwn yn ystod cyfnodau allweddol o'r pandemig. Mae Tabl 15 yn dangos graddau'r aelodau staff o ddefnyddioldeb y saith dimensiwn rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022.

Tabl 15. *Ymatebion i gwestiynau'r arolwg, "Pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020" a "Pa mor ddefnyddiol oedd saith dimensiwn y model Ysgolion fel Sefydliad sy'n Dysgu rhwng mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022?"*

Dimensiwn	Ymateb Rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020	Ymateb Rhwng mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022
Datblygu gweledigaeth a rennir sy'n canolbwyntio ar ddysgu pob dysgwr	Defnyddiol iawn	Defnyddiol iawn
Creu a chefnogi cyfleoedd dysgu parhaus ar gyfer yr holl staff	Defnyddiol iawn	Defnyddiol iawn
Hyrwyddo dysgu tîm a chydweithio ymhlith staff	Defnyddiol iawn	Defnyddiol iawn
Sefydlu diwylliant o ymholi, arloesi ac archwilio	Cymedrol ddefnyddiol	Defnyddiol iawn
Gwreiddio systemau ar gyfer casglu a chyfnewid gwybodaeth ar gyfer dysgu	Cymedrol ddefnyddiol	Defnyddiol iawn
Dysgu gydag ac o'r amgylchedd allanol a'r system ddysgu ehangach	Cymedrol ddefnyddiol	Defnyddiol iawn
Modelu a thyfu arweinyddiaeth	Defnyddiol iawn	Defnyddiol iawn

Nodyn. Mesurwyd defnyddioldeb y saith dimensiwn ar raddfa 5-pwynt, o ddim yn ddefnyddiol o gwbl (1) i hynod ddefnyddiol (5).

Buom hefyd yn archwilio pa mor ddefnyddiol oedd pedair thema drawsgyfeiriol y model Sefydliad sy'n Dysgu ar gyfer ysgolion AAA yn ystod cyfnodau allweddol o'r pandemig COVID-19. Mae Tabl 16 yn dangos graddau'r aelodau staff o ddefnyddioldeb y pedair thema drawsgyfeiriol rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020 a mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022.

Tabl 16. *Ymatebion i gwestiynau'r arolwg, "Pa mor ddefnyddiol oedd y pedair thema drawsgyfeiriol yn natblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020?" a "Pa mor ddefnyddiol oedd y pedair thema drawsgyfeiriol yn natblygiad eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu, rhwng mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022?"*

Thema trawsgyfeiriol	Ymateb Rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020	Ymateb Rhwng mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022
Technoleg	Defnyddiol iawn	Defnyddiol iawn

Thema trawsgyfeiriol	Ymateb Rhwng mis Mawrth 2020 a mis Gorffennaf 2020	Ymateb Rhwng mis Medi 2021 a mis Ionawr 2022
Amser	Defnyddiol iawn	Hynod ddefnyddiol
Ymddiriedolaeth	Defnyddiol iawn	Defnyddiol iawn
Meddwl gyda'n gilydd	Hynod ddefnyddiol	Hynod ddefnyddiol

Nodyn. Mesurwyd defnyddioldeb y pedair thema drawsgyfeiriol ar raddfa 5 pwynt, o ddim yn ddefnyddiol o gwbl (1) i ddefnyddiol iawn (5).

Nod eilaidd yr arolwg hwn oedd gwerthuso dylanwad y pandemig COVID-19 ar ddysgu proffesiynol mewn ysgolion. Mae Tabl 17 yn dangos graddfeydd cyfranogwr yr aelod o staff o ddylanwad y pandemig COVID-19 ar ddysgu proffesiynol yn yr ysgol (h.y., ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddir mewn ysgolion, diwylliant dysgu proffesiynol ysgolion ac ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol).

Tabl 17. *Ymatebion i gwestiynau'r arolwg ar ddylanwad y pandemig COVID-19 ar ddysgu proffesiynol mewn ysgolion AAA*

Eitem arolwg	Opsiwn ymateb	Ymateb
Pa ddylanwad y mae pandemig COVID-19 wedi'i gael ar yr ystod o ddulliau dysgu proffesiynol a ddefnyddiwyd yn eich ysgol yn ystod y pandemig?	Dylanwad cadarnhaol cryf Mân ddylanwad cadarnhaol Dim dylanwad Mân ddylanwad negyddol Dylanwad negyddol cryf	Mân ddylanwad negyddol
Pa ddylanwad y mae'r pandemig wedi'i gael ar ddiwylliant dysgu proffesiynol eich ysgol fel Sefydliadau sy'n Dysgu?	Dylanwad cadarnhaol cryf Mân ddylanwad cadarnhaol Dim dylanwad Mân ddylanwad negyddol Dylanwad negyddol cryf	Dylanwad cadarnhaol cryf
Yn gyffredinol, pa ddylanwad y mae'r pandemig wedi'i gael ar lefel ymgysylltiad staff â dysgu proffesiynol yn eich ysgol?	Dylanwad cadarnhaol cryf Mân ddylanwad cadarnhaol Dim dylanwad Mân ddylanwad negyddol Dylanwad negyddol cryf	Dylanwad cadarnhaol cryf

Roeddem hefyd yn anelu at ddarganfod a oedd aelodau staff yn fwy gweithgar wrth chwilio am gyfleoedd dysgu proffesiynol, ac roeddem am nodi'r heriau a brofwyd wrth ddarparu dysgu proffesiynol mewn ysgolion AAA yn ystod pandemig COVID-19. Mae Tabl 18 yn dangos yr aelod o staff a gymerodd ran yn adrodd a oedd aelodau o staff eu hysgol yn fwy gweithgar wrth chwilio am gyfleoedd dysgu proffesiynol, a oedd heriau wedi'u profi wrth ddarparu dysgu proffesiynol yn yr ysgol ac a oedd eu hysgol wedi treialu gwahanol ddulliau dysgu proffesiynol.

Tabl 18. *Ymatebion i gwestiynau'r arolwg ar agweddau a heriau dysgu proffesiynol mewn ysgolion AAA*

Eitem arolwg	Opsiwn ymateb	Ymateb
A yw staff yn eich ysgol wedi bod yn fwy rhagweithiol ers dechrau'r pandemig COVID-19 hyd heddiw, wrth geisio dysgu proffesiynol?	Do Na	Do
A brofodd eich ysgol unrhyw heriau o ran hwyluso dysgu proffesiynol ers dechrau pandemig COVID-19 hyd heddiw?	Do Na	Na
Fel rhan o strategaeth eich ysgol fel sefydliad sy'n dysgu, a yw'r ysgol wedi treialu dull(iau) gwahanol o ddysgu proffesiynol ers dechrau'r pandemig COVID-19 hyd heddiw	Do Na	Na

Yn yr arolwg hwn, ein nod hefyd oedd pennu a yw ysgolion AAA yn gwerthuso eu darpariaeth o ddysgu proffesiynol. Mae Tabl 19 yn dangos yr aelod o staff a adroddodd ar y gwerthusiad o ddysgu proffesiynol yn eu hysgol.

Tabl 19. *Ymateb i gwestiwn yr arolwg, "Mae dulliau dysgu proffesiynol yn ein hysgol yn cael eu gwerthuso (h.y., mae'r ysgol yn casglu ac yn defnyddio tystiolaeth o ran deilliannau dysgu disgyblion, adborth athrawon a disgyblion, i benderfynu sut i wella arfer yn y dyfodol, gwerthuso ei heffaith ac i lywio cynllunio ar gyfer dysgu proffesiynol yn y dyfodol)?"*

	Opsiwn ymateb	Ymateb
Mae dulliau dysgu proffesiynol yn yr ysgol yn cael eu gwerthuso	Cytuno'n gryf Cytuno Niwtral Anghytuno Anghytuno'n gryf	Cytuno

Cyfeiriadau

Argyris, C. and Schon, D. (1978). 'Organisational learning: A theory of action perspective', *Sociology Mind*, 3(1). Ar gael yn: [Link to article on Organisational learning: A theory of action perspective](#) (Cyrchwyd: 04 Hydref 2022).

Australian Council for Educational Research (2016). Schools as Learning Organisations. Ar gael yn: [Link to Australian Council for Educational Research on Schools as Learning Organisations](#) (Cyrchwyd: 05 Hydref 2022)

Bowen, G.L., Roderick, R.A. and Ware, W.B. (2006). 'The reliability and validity of the school success profile learning organisation measure', *Evaluation and Program Planning*, 29(1), pp. 97-104. DOI: [Link to the reliability and validity of the school success profile learning organisation measure](#) (Cyrchwyd: 04 Hydref 2022).

Donaldson, G. (2015). Successful Futures Independent Review of Curriculum and Assessment Arrangements in Wales. February 2015. Ar gael yn: [Link to Welsh Government report Successful Futures Independent Review of Curriculum and Assessment Arrangements in Wales](#) (Cyrchwyd: 06 Hydref 2022).

Erdem, M., İlğan, A and Uçar, H.I. (2014). 'Relationship between Learning Organization and Job Satisfaction of Primary School Teacher', *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(1), pp. 8-20. Ar gael yn: [Link to article on the Relationship between Learning Organization and Job Satisfaction of Primary School Teacher](#) (Cyrchwyd: 03 Hydref 2022).

Harris, A., Elder, Z., Jones, M.S. and Cooze, A. (2022). 'Schools as Learning Organisations in Wales: Exploring the Evidence', *Wales Journal of Education*, 24(1). DOI: [Link to article on Schools as Learning Organisations in Wales: Exploring the Evidence](#) (Cyrchwyd: 07 Hydref 2022).

Harris, A. and Jones, M. (2018). 'Leading schools as learning organisations', *School Leadership & Management*, 38(4), pp. 351-354. DOI: [Link to article on Leading schools as learning organisations', School Leadership & Management](#) (Cyrchwyd: 08 Hydref 2022).

Hulme, M., Beauchamp, G., Clarke, L. and Hamilton, L. (2021). 'Collaboration in times of crisis: Leading UK schools in the early stages of a pandemic'. *Leadership and Policy in Schools*, 22(1), pp.161-180. DOI: [Link to article on Collaboration in times of crisis: Leading UK schools in the early stages of a pandemic](#)

HWB.LLYW.CYMRU (2022). Ymagwedd genedlaethol at ddysgu proffesiynol. Ar gael yn: [Dolen i adroddiad Llywodraeth Cymru ar Ymagwedd Genedlaethol at ddysgu proffesiynol](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

HWB.LLYW.CYMRU (2023a). Cwricwlwm i Gymru. Ar gael yn: [Dolen i adroddiad Llywodraeth Cymru ar y Cwricwlwm i Gymru](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

HWB.LLYW.CYMRU (2023c). Hawl Dysgu Proffesiynol Cenedlaethol. Ar gael yn: [Dolen i adroddiad Llywodraeth Cymru ar Hawliau Dysgu Proffesiynol Cenedlaethol](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

HWB.LLYW.CYMRU (2023b). Ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu. Ar gael yn: [Dolen i adroddiad Llywodraeth Cymru ar Ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

Kools, M., Stoll, L., George, B., Steijn, B., Bekkers, V. and Gouëdard, P. (2020). 'The school as a learning organisation: The concept and its measurement'. *European Journal of Education*, 55(1) pp. 24-42. DOI: [Link to article on The school as a learning organisation: The concept and its measurement](#) (Cyrchwyd: 05 Hydref 2022).

Kools, M. and Stoll, L. (2016). What Makes a School a Learning Organisation? OECD. Ar gael yn: [Link to OECD report on What Makes a School a Learning Organisation?](#) (Cyrchwyd: 07 Hydref 2022). [Link to OECD report on What Makes a School a Learning Organisation?](#)

NSERE / SGYYA (2021). Astudiaethau Ymchwil ar Effaith Pandemig COVID-19 ar System Addysg Cymru. Gorffennaf 2021. Ar gael yn: [Dolen i adroddiadau Llywodraeth Cymru ar Astudiaethau Ymchwil ar Effaith Pandemig COVID-19 ar System Addysg Cymru](#) (Cyrchwyd: 24 Tachwedd 2022)

OECD (2017). Developing schools as learning organisations in Wales. 2018. Ar gael yn: [Link to OECD report on Developing schools as learning organisations in Wales](#) (Cyrchwyd: 09 Hydref 2022).

OECD (2018). Developing Schools as Learning Organisations in Wales, Implementing Education Policies. Hydref 2018. DOI: [Link to OECD report on Developing Schools as Learning Organisations in Wales, Implementing Education Policies](#) (Cyrchwyd: 09 Hydref 2022).

OECD (2021). Teachers' professional learning study: Diagnostic report for Wales, OECD Education Policy Perspectives, No. 33, OECD Publishing, Paris. DOI: [Link to OECD report on Teachers' professional learning study: Diagnostic report for Wales](#)

Razali, M.Z.M., Amira, N.A and Shobri, N.D.M. (2013). 'Learning Organization Practices and Job Satisfaction among Academicians at Public University'. *International Journal of Social Science and Humanity*, 3(6) pp. 518-522. DOI: [Link to article on 'Learning Organization Practices and Job Satisfaction among Academicians at Public University'](#) (Cyrchwyd: 12 Hydref 2022).

Roy, S., Cordingley, P., Nusche, D. and Timperley, H. (2021). Teachers' professional learning study: Diagnostic report for Wales, *OECD Education Policy Perspectives*, 33. DOI: [Link to article on Teachers' professional learning study: Diagnostic report for Wales](#) (Cyrchwyd: 12 Hydref 2022).

Schechter, C. (2008). Organizational learning mechanisms: Its meaning, measure, and implications for school improvement. *Educational Administration Quarterly*, 44(2), pp.155-186. DOI: [Link to article on Organizational learning mechanisms: Its meaning, measure, and implications for school improvement](#) (Cyrchwyd: 07 Hydref 2022).

Senge, P. M. (1990). The fifth discipline: The art and practice of the learning organization, New York, NY: Doubleday.

Sinnema, C. and Stoll, L. (2020). 'Learning for and realising curriculum aspirations through schools as learning organisations'. *European Journal of Education*, 55(1) pp.9– 23. DOI: [Link to article on Learning for and realising curriculum aspirations through schools as learning organisations](#)

Llywodraeth Cymru (2018). Ysgolion yng Nghymru fel sefydliadau sy'n dysgu. Ar gael yn: [Dolen i adroddiad Llywodraeth Cymru ar Ysgolion yng Nghymru fel sefydliadau sy'n dysgu.](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

Llywodraeth Cymru (2021a). Adnewyddu a diwygio: cefnogi lles a dilyniant dysgwyr: diweddariad ar gyfer mis Medi 2021. Ar gael yn: [Dolen i adroddiad Llywodraeth Cymru ar Adnewyddu a diwygio: cefnogi lles a dilyniant dysgwyr: diweddariad ar gyfer mis Medi 2021](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

Llywodraeth Cymru (2021b). Y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiad Addysgol (NSERE / SGYYA): dogfen weledigaeth. Ar gael yn: [Dolen i Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiadau Addysgol Llywodraeth Cymru \(NSERE / SGYYA\)](#) (Cyrchwyd: 12 Mehefin 2023)

Yang, B., Watkins, K.E. and Marsick, V.J. (1998). Examining construct validity of the dimensions of the learning organization questionnaire. In *Proceedings of the 1998 annual Academy of Human Resource Development conference* (pp. 83-90). Oak Brook, IL: Academy of Human Resource Development.

Yang, B., Watkins, K. and Marsick, V. (2004). The Construct of the Learning Organization: Dimensions, Measurement, and Validation. *Human Resource Development Quarterly*. 15(1) pp.31-55. DOI: [Link to article on The Construct of the Learning Organization: Dimensions, Measurement, and Validation](#) (Cyrchwyd: 07 Hydref 2022).